

Dış Politika

Foreign Policy

Dış Politika'nın ikinci baskısı için diğer olumlu yorumlar

'Editörler literatürün gözden geçirilmesi yoluyla ve örnek olay çalışmalarıyla realizm, liberalizm ve inşacılık gibi uluslararası ilişkiler teorilerinin dış politika davranışını anlamamıza nasıl yardımcı olduğunu ortaya koymak için seçkin araştırmacıları ve uygulayıcıları bir araya getirmişler. Onlar, aynı zamanda analiz düzeyleri – devletler sistemi, ulusal ve örgütsel özellikler ve kişilik özellikleri – tercihinin, ortaya çıkan açıklamaları nasıl etkilediğini de göstermektedirler. Kitaptaki orijinal çalışmalar dış politika tercihlerini açıklamada devlet dışı aktörlerin rolünü dikkate aldığı gibi belli küresel meselelerde orta büyüklükte güçlerin etkisinin örneklerini de içermekte. Editörlerin projeye ilgili benimsedikleri vizyon, okuyucuların kapsamlı ve kalıcı bir eserle karşılaşmalarını sağlamış. Bu kitap, dış politika analizi alanında otorite niteliğinde söylenmiş son sözdür.'

K. J. Holsti, Üniversite Killam Profesörü, Emekli Öğretim Üyesi, British Columbia Üniversitesi

'Eşsiz ve vazgeçilmez bir kaynak. İçerdiği konular bakımından olağanüstü derecede kapsamlı. Teori ve örnekleri makul bir oranda bir araya getirmiş. Teorik bölümler oldukça açık ve anlaşılabilir nitelikte. Örnek olay materyalleri ile konu odaklı bölümler zengin pedagojik fırsatlar sunmakta. *The Globalisation of World Politics* (Dünya Politikasının Küreselleşmesi) kitabı gibi bu kitap da geniş bir kabul görmeyi hak etmekte.'

Stephen M. Walt, Harvard Üniversitesi

'Editörler dış politika çalışması alanında en yeni gelişmeleri içerecek otorite niteliğinde bir çalışma ortaya çıkararak uzun süredir ihmal edilen bir boşluğu doldurmuşlar. Kitap, dış politikayı çalışma ve öğretim bağlamında eksiksiz bir eser hüviyeti taşımakta.'

Richard G. Whitman, Kent Üniversitesi

'Kitap, kavrayıcı bir titizlikle eski ve yeni perspektifleri bir araya getirmiş. Ampirik örnekleri derinlemesine ele alan kısımlar, öğretim bakımından geniş bir coğrafi alana yayılan örnek olaylar dizisi içermekte. Aşırı derecede tavsiye edilebilir bir eser.'

Olav F. Knudsen, İsveç Uluslararası İlişkiler Enstitüsü

Dış Politika

Teoriler, Aktörler, Örnek Olaylar

İKİNCİ BASIMDAN ÇEVİRİ

Çevirmen:

Prof. Dr. Nasuh Uslu

Foreign Policy

Teori, Actors, Cases

Editörler

Steve Smith

Amelia Hadfield

Tim Dunne

ULUSLARARASI
İLİŞKİLER
KÜTÜPHANESİ

ISBN: 978-605-65942-5-0
2. Basımdan Çeviri, Eylül 2016

DIŞ POLİTİKA
FOREIGN POLICY

Steve Smith, Amelia Hadfield, Tim Dunne

Çevirmen: Prof. Dr. Nasuh Uslu

- © *Copyright 2016, Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi adına RÖLE AKADEMİK YAYINCILIK. SERTİFİKA NO.: 28503*
Bu baskının bütün hakları Röle Akademik Yayıncılığa aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.
- © *Copyright Oxford University Press 2012.*
Foreign Policy: Theories, Actors, Cases, Second Edition was originally published in English in 2012. This translation is published by arrangement with Oxford University Press.

Genel Proje Koordinatörü: Esra DİRİ - uikutuphanesi@yahoo.com.tr-
İkinci Basımdan Çeviri: İstanbul - Eylül 2016

Baskı: Tarcan Matbaası
Zübeyde Hanım Mah. Samyeli Sok. No:15, İskitler/ Ankara
Telefon: (312) 384 34 35 - 36
Fax: (312) 384 34 37
Sertifika: 25744

Röle Akademik Yayıncılık
Güzelce Mah. Aydınlar Cad. No.: 358
(Jandarma Kampı Yanı)
34530, Büyükçekmece, İstanbul.
Telefon: (212) 868 04 26

ULUSLARARASI
İLİŞKİLER
KÜTÜPHANESİ

Ön Söz

JAMES N. ROSENAU

Benim dış politika analizine katkım karatahta başında başlamıştır. Ders verirken öğrencilere dış politikanın dinamiklerini araştırma bakımından önemli olan değişkenleri açıklama ihtiyacı hissettim. Sonuçta ortaya çıkan şey, sekiz ülke türünde beş temel değişkenin görece önemini içeren sekiz sütunlu bir tablo oldu (Rosenau 1966). Oluşturduğum bu tablo derslerimde ve araştırmalarımnda hâlâ bana yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda bu tablo örtülü bir şekilde bu kitaptaki bazı bölümlerin temelini oluşturmaktadır. Bu kitabın benim alana katkımı dikkate almasından gurur duyduğumu söylemeye herhalde gerek yoktur.

Ben bu sekiz sütunlu tabloyu ve onun tanımladığı şeyi 'dış politikanın ön teorisi' olarak isimlendirdim. Bu durum, ülkenin değişik yerlerindeki araştırmacıları ön teorinin değişik boyutlarını ele alan konferanslar düzenlemeye yöneltti. Sonunda konferanslar için hazırlanan bildiriler bir araya getirilerek bir yayın ortaya çıkarıldı (Rosenau 1974). Dış politikalar arasında karşılaştırma yapmaya ilgi duyan 20 araştırmacı arasında gerçekleştirilen bu işbirliği, Üniversiteler Arası Karşılaştırmalı Dış Politika (ICFP) projesinin ortaya çıkarılmasını sağladı. ICFP üyeleri altı yıl boyunca birbirleriyle sürekli temas halinde oldular. Bu şekilde karşılaştırmalı ve kantitatif araştırmaya ilginin azaldığı bir dönemde 10 farklı üniversitede çalışan ve benzer görüşleri paylaşan meslektaşların kaynaklarını bir araya getirebilecekleri ve işbirliği yapabilecekleri gösterilmiş oldu.

Benim hazırladığım tablo, o dönemde alanın genel durumunun etkisiyle ortaya çıkmıştır. O dönem, karşılaştırmalı çalışma yapmanın moda olduğu bir dönemdi. Ben dış politika olgularının diğer siyasi süreçler kadar karşılaştırmalı analize tabi tutulabileceğini düşünmekteydim. Gerçekten hâlâ daha önce hiçbir analizcinin ülkelerin ne zaman, nasıl ve hangi farklı şekillerde kendilerini uluslararası sistemle ilişkilendirdiklerini içerecek şekilde karşılaştırmalı çalışma yapmamış olmasını dikkate değer bir şey olarak görmekteyim.

Geriye dönüp bakıldığında orijinal ön teori, sadece karşılaştırmalı analiz gerekliliğine vurgu yaptığı için değil, fakat aynı zamanda bazı nedenlerden dolayı ICFP'ye duyulan heyecanın temelini oluşturduğu için geniş çaplı bir ilgi uyandırmış gözükmektedir. Birinci olarak ön teori, bir ülkenin dış ilişkilerinde geleceğe dönük gelişmeleri tahmin etme yanında, daha önceki yıllardaki dış politika davranışlarını analiz etme bakımından araç hizmeti görmüştür. İkinci olarak aşağıda vurgulandığı gibi bu teori, dış ve iç politikayı aynı analitik şemsiye altında bir araya getirmenin de bir aracı olmuştur. Üçüncü olarak ön teori, dış politika olgularını karşılaştırma, analiz etme ve yorumlamanın bir temeli olarak örnek olay çalışmalarının önemini ortaya koymuştur. Alanın bu temel özelliklerinin tümü bu kitabı oluşturan bölümlerde tam olarak yer almaktadır.

ICFP'nin ortaya çıkarılışından beri alanda ciddi ilerlemeler görülmüştür. Şu anda rahatça bir 'alan' olarak görülmesi, ne kadar güçlü bir şekilde oluşturulduğunun göstergesidir. Bu, alanın kolayca oluşturulduğu anlamına gelmemektedir. Tam tersine bazı temel boyutları, zor analitik problemler gündeme getirmektedir. Eğer siyaset daha uzak bir çevredeki diğer aktörlerin eylemlerini ve davranışlarını kontrol etmeye çalışma süreçleri olarak algılanırsa (her zaman bu formülü ampirik materyallere uygulanabilecek güçlü bir formül olarak görmüşümdür), o zaman şu sonuç ortaya çıkmaktadır: analiz geniş bir alana yayılmış olgulara – bireylerden onların toplumların, ekonomilerin ve politikaların temelini oluşturan gruplar ve kurumlar içindeki yönelimlerine kadar uzanan – odaklanmalıdır. Kısaca ifade etmek gerekirse çok az insan davranışı, dış politika olguları analizinin kapsamı dışında kalmaktadır.

Dört birleşme düzeyinde parçalanma-bütünleşmenin bazı olası kaynakları

Birleşme düzeyleri → Parçalanma-bütünleşme kaynakları ↓	MİKRO	MAKRO	MAKRO-MAKRO	MİKRO-MAKRO
Yetenek Devrimi	İnsanların ufuklarını küresel çapta genişletmektedir; onları uzaktaki olaylara karşı hassas hale getirmektedir; yerel kaygılara dönüşü kolaylaştırmaktadır.	Devlet birimlerinin geleneksel olmayan şekilde düşünme, fırsatlardan faydalanma ve zorlukları analiz etme kapasitesini artırmaktadır.	Devletler arasındaki bağlantıların sayısını ve kalitesini artırmaktadır; devletler arasındaki ittifakları ve düşmanlıkları güçlendirmektedir.	Bireylerin ne zaman, nerede ve nasıl ortak eylem gerçekleştirilebileceğini bilme kapasitesini artırarak politika yapımını sınırlandırmaktadır.
Otorite Krizleri	Sadakatlerin yönünü değiştirmektedir; bireyleri, meşruiyetin geleneksel kriterlerini performans kriterleriyle değiştirmeye teşvik etmektedir.	Hükümetlerin ve diğer örgütlerin politikaları biçimlendirme ve uygulama yeteneğini zayıflatmaktadır.	Bazı IGO'ların ve NGO'ların gücünü artırmaktadır; görüşmelerde diplomatik ihtiyatı teşvik etmektedir.	Halkın hükümetlerini, DTÖ'yü ve başka örgütleri baskı altına alma ve/veya çalışamaz hale getirme yeteneğini artırmaktadır.
Küresel Yapıların İkili Karakter Kazanması	Çatışmaların rolünü artırmakta, sadakatleri bölmekte ve bireyler arasındaki gerginlikleri güçlendirmektedir; insanları yerel otorite alanlarına yöneltmektedir.	Çok merkezli dünyada yeni otorite alanları oluşturmakta ve mevcut yapıları güçlendirmektedir.	Ticaret, insan hakları, çevre gibi temel küresel meselelerde işbirliği yapılmasına yönelik kurumsal düzenlemeler ortaya çıkarmaktadır.	Ulus-ötesi savunuculuk gruplarının ve özel çıkar gruplarının değişik kanallarla etkili olmalarına imkan tanımaktadır.
Örgüt Patlaması	Çoklu kimlikleri, grup altıcılığı ve ulus-ötesi ağlarla bağlantı kurmayı kolaylaştırmaktadır.	Muhafif grupların politikaların değiştirilmesi için baskı uygulama kapasitelerini artırmaktadır; halkı elitlerden ayırmaktadır.	Hükümetler dışı örgütlerin ortaya çıkışıyla küresel alanı daha ulus-ötesi ve yoğun hale getirmektedir.	Çoğulculuğa ve otoritenin yayılmasına katkıda bulunmaktadı; otorite krizleri olasılığını artırmaktadır.
Aşırı Hareketlilik Artışı	Hayalleri uyarmakta ve yabancı kültürlerle temasları artırmaktadır; yabancıyı daha belirgin hale getirmektedir.	İnsanların ülke dışında yeni fırsatlar aramalarıyla alt kültürlerin, diasporaların ve etnik çatışmaların büyüklüğünü ve etkisini artırmaktadır.	Uyuşturucu, para, göçmen ve terörist akışını kontrol etmek için uluslararası işbirliği artırılmaktadır.	Devletlerin ulusal sınırları kontrol etme kapasitesini azaltacak şekilde sınırlar ötesi hareketliliği artırmaktadır.

Mikro elektronik teknolojiler	Dünyanın değişik yerlerindeki benzer görüşlere sahip insanların birbirleriyle temas kurmalarını sağlamaktadır.	Hükümetlerin halk desteği almalarını sağlamaktadır; casusluk faaliyetleri karşısında sınırlarını kırılğan hale getirmektedir.	Diplomatik süreçleri hızlandırmaktadır; elektronik izleme ve istihbarat çalışmalarını kolaylaştırmaktadır.	Muhafif grupların daha etkin mücadele etmesini sağlayarak hükümetleri sınırlandırmaktadır.
Üniter Yapının, Devletlerin ve Egemenliğin Zayıflaması	Ulusal sadakatleri zayıflatmakta ve hükümlere ve diğer kurumlara yönelik güvensizlikleri artırmaktadır.	Ulusal sınırların geçirgenliğini artırmakta ve ulusal politikaların biçimlendirilmesini zorlaştırmaktadır.	Küresel sorunlarda devletler arası işbirliği ihtiyacını artırmaktadır; aşamalı gelişen olayların kontrolünü zorlaştırmaktadır.	Hükümetlere yönelik güveni azaltmaktadır; ülke çapında konsensüs oluşturulmasını ve devam ettirilmesini zorlaştırmaktadır.
Ulusal Ekonomilerin Küreselleşmesi	Tüketicilerin miktarını artırmaktadır; tek düze tatlar ortaya çıkarmaktadır; istihdam kaygılarını güçlendirmektedir.	Hükümetlerin piyasaya yönelik görüşlerini karmaşık hale getirmektedir; iş ittifaklarını teşvik etmektedir.	Ticaret ve yatırım çatışmalarını şiddetlendirmektedir; küresel finans kurumları oluşturma motivasyonları ortaya çıkarmaktadır.	Yerel kültürleri ve endüstrileri koruma çabalarını artırmaktadır; muhalif hareketlerin enerjisini güçlendirmektedir.

Ancak geniş kapsamından daha önemli bir husus olarak söz konusu formül kolayca analize tabi tutulamamaktadır. Devletlerin karşılıklı ilişki kurmasına aracılık eden dinamiklere aşına olmak gerektiği gibi aynı zamanda dış politikanın oluşturulmasıyla ilgili iç süreçlerin de ele alınmasına ihtiyaç vardır. Bu süreçlerin 'iç süreçler' olarak sınıflandırılarak göz ardı edilmesi, böylece analizin ilgi alanı dışında tutulması, araştırılmak istenen davranışın temel özelliklerinin görmezden gelinmesi anlamına gelecektir. İç olgulara odaklanan araştırmacılar dış politika girdilerini sabit girdiler olarak görebilirler, fakat dış politikalarda gündeme gelen olgular için aynı şey söylenemez. Bir ülkenin dış politikasını çalışanlar kaçınılmaz bir şekilde aynı zamanda o devletin iç işlerini de ele almak zorundadır. Farklı bir şekilde ifade etmek gerekirse dış politika çalışan kişi siyaset bilimi, iktisat ve tarih yanında sosyoloji ve psikolojiden de faydalanmak durumundadır. Daha az önemli olmayan bir husus olarak dış politika çalışanları karşılaştırmalı araştırmanın doğasında bulunan sorunlar konusunda da bilgi sahibi olmalıdır. Alanın metodolojileri, devletlerin kendilerini uluslararası sistemle ilişkilendirirken karşılaştıkları temel problemler kadar dikkat çekicidir.

Kısaca belirtmek gerekirse dış politika olguları aşırı derecede karmaşıktır. Bu olgular değişik çıktılar ortaya çıkarabilecek girdiler içermektedir. Girdilerin birinde görülen küçük bir değişim, ortaya çıkardıkları çıktılar açısından çok önemli sonuçlar doğurabilmektedir. Bu yüzden nedensel süreçlerin izlenmesi kolay bir şey değildir. Genelde olduğu üzere süreçler bir dönemden diğerine geniş bir yelpazeye yayılan değişik girdiler içerdiklerinde anlaşılabilir oldukça güç olmaktadır. Karmaşıklıklar da süreçten uzak olan şeyler değildir. Onlar da dış politikanın dinamikleri bakımından göz ardı edilemeyecek ve devre dışı tutulamayacak kadar ciddi öneme sahiptir. Çok farklı durumlarda onların da dikkate alınması ve sonuçlarının takip edilmesi gerekmektedir. Bu şekilde davranma, tam resmin ortaya çıkarılmaması riskini içinde barındırır da ikna edici analiz yapılmasını kolaylaştıracaktır.

Dış politikanın temel özelliklerini – ve onların analizcilere dayattığı gereklilikleri – kitabın sonraki bölümlerinde tam olarak görebilmek mümkündür. Yazarlar, alanın problem-

lerini ve onları analiz etmenin sağlayacağı faydaları aşırı derecede ciddiye almıştır. Onlar, teoriye ihtiyaç olduğunu bildikleri gibi, ülkelerin uluslararası toplumdaki davranışlarını ampirik olarak analiz etmenin gerekliliğinin de farkındadırlar. Bu farkındalık, analizin alandaki farklı yaklaşımları dikkate alacak şekilde yapılması gerekliliği hususunu da içermektedir.

Dış politika çalışmasıyla ilgili olabilecek muazzam miktardaki değişik olgularla başa çıkabilmek için araştırmacı araştırma gerçekleştirirken bazılarını önemli görüp seçmek ve diğerlerini ikincil olarak görüp dışlamak durumundadır. Bu seçim süreci, teorik olmanın anlamını ifade etmektedir. Daha doğru şekilde ifade etmek gerekirse seçilen olgular birbirleriyle ilişkili şekilde incelenmek zorundadır. Teorisyenin, ele aldığı ülkenin iç değişkenleri yanında karşılıklı ilişki süreçlerinin dinamiklerini yakalaması gerekmektedir. Ancak açık seçik teorik perspektifler oluşturmak kolay bir şey değildir. Nedensel dinamikleri açıklama süreci, karmaşık olduğu kadar sinir bozucu olabilir. Ele alınan dış politika davranışının temelindeki olgularla ilgili genel bir düşünceye sahip olmak oldukça kolay olabilir. Fakat genel anlayışı somut, test edilebilir ve ilgili hipotezlere dönüştürmek farklı bir şeydir. Farklı bir şekilde ifade etmek gerekirse bağımlı değişkenleri – bir dış politika girdisinin çıktılarını – tespit etmek kolayca gerçekleştirilebilir. Fakat bağımlı değişkenlerde değişikliklere neden olan bağımsız değişkenleri tespit etmek ve kullanmak, araştırmacının alana hakimiyetini sınanan ciddi bir şeydir. Her şey bağımsız değişken olarak ilgili gözükabilir, ancak analiz yapan, seçici olmak ve analizle alakası olduğu düşünülen değişkenlerin çoğunu açıklayan dinamiklere odaklanmak zorundadır. Bazıları kolayca tahmin edilemeyecek şans faktörleri olduğu için değişkenlerin %100'ünü açıklamaya göre yoktur, fakat diyelim ki %90'ını açıklamak da zor bir şeydir. Araştırmacının değişik faktörlerin görelî önemini hesaplamasına ihtiyaç olduğu gibi bu faktörlerin birbirleriyle nasıl karşılıklı etkileşim içinde oldukları konusunda da bir fikir sahibi olması gerekmektedir.

Örneğin büyük devletlerle küçük devletler arasındaki ayrımı düşünün. İki arasında ayrım yapabilmek için ülkenin büyüklüğünün onun uluslararası alandaki davranışını nasıl etkilediği konusunda fikir sahibi olmak gerekmektedir. Küçük ülkeler, sınırlamalarından dolayı dışarıda daha saldırgan davranmakta mıdır? Elleriindeki kaynaklar ile dışarıda çatışmayı düşündükleri düşmanlarının kaynakları arasındaki dengesizlikten dolayı dış politikalarında çatışmadan kaçınmakta mıdır? Karar verme süreçleri, potansiyel düşmanlarının görelî büyüklüğünden olumsuz yönde etkilenmekte midir? Bu sorular ilk bakışta kolayca cevaplanabilecek sorular değildir. İlgili değişkenlerin miktarı dikkate alındığında cevaplandırılmaları daha da zorlaşmaktadır.

Ancak birçok araştırmacı değişkenleri hesap etmede karşılaştıkları sorunlar karşısında pes etmemiştir. Bir değişkenin neden olma potansiyelinin tespit edildiği düzeyle ilgili olarak çok az kişi kesin ve açık düşüncelere sahip olduğu için bu araştırmacılar, hesaplamaların temelde keyfi gerçekleştirildiğini bilmektedirler. 'Diğer şeyler sabitken' bir bulgunun ne kadar alakalı olduğunu vurgulamak da işe yaramamaktadır. Genelde diğer şeyler sabit olmamaktadır. Bu yüzden onları sabitlermiş gibi bir araya getirmek yanıltıcı olabilmektedir.

O zaman nasıl davranmak gerekir? Eğer mevcut kavramsal araçlar güvenilir hipotezler üretmiyorsa ve eğer 'diğer şeyler sabitken' sınırlaması pek işe yaramıyorsa araştırmacı biçimlendirme ve anlamlı görüşler ortaya koyma görevini nasıl yerine getirecektir? Bu sorulara verilecek cevap, karşılaştırmalı analizin tuzaklarından çok potansiyeline odaklanmak gerektiğidir. Bir ülkenin dış politikasının dayanakları belirsiz olsa bile analizin altını oyacak faktörler de dikkate alınarak bu belirsizliğin temel kaynakları olarak görünen şeyler incelenebilir. Bir araştırmacının önündeki engellere odaklanmak, araştırmacının eldeki ampirik materyallerden ortaya çıkarılabilecek bir çalışmadan daha geri noktada kalmasına neden olacaktır.

Araştırmada ilerleme sağlama bakımından en iyi teknik, tespit edilecek veriler toplamının %100'ün gerisinde kalacağını kabul ederek açıklanacak olguyla özellikle ilgili gözüken bağımsız değişkenleri tespit etmektir. Söz konusu kabul ediş, analizi sınırlandıran sınırlamaları ifade etmeye yönelik bir açıklama gibi olmayacaktır. Bundan başka değişkenlerin %80'i ya da 90'ı tespit edilse ve elde edilen bulgular tam açıklama sağlamayacak olsa bile yine de bu bulgular değerli olacaktır. Burada amaç, tüm değişkenleri ortaya koymak değildir, fakat incelenen durumda geçerli olan temel dinamiklerle ilgili anlayışımızı artıracak derecede yeterli açıklama yapmaktır. Dış politika olguları, belli bir durumda etkili olan tüm dinamiklerin tam olarak açıklanmasına imkan tanımayacak şekilde karmaşıktır. Onları dikkatli şekilde karşılaştırmak ve tanımladıkları şeyler konusunda sonuçlara ulaşmak yeterli olacaktır. Kitabın sonraki bölümlerinin dikkatli şekilde okunması, toplumların dış çevreleriyle hangi şekillerde ilişki kurdukları konusunda derin ve önemli kavrayışlar sağlayabilir.

İlgili bağımsız değişkenlerden çoğu dış politika literatüründe yeterli derecede değerlendirilmiş ise de iki tanesine daha az değinilmiştir. O yüzden söz konusu iki değişkenin burada ele alınması faydalı olabilir. Bunlardan biri benim yetenek devrimi dediğim şeyle alakalıdır, diğeri ise örgüt patlamasıdır. Her biri değişik oranlarda açıklamaları zenginleştirirken ikisi birden bir ülkenin dış politikasının gerçekleştirilmesinde ciddi derecede etkili olmaktadır.

Yetenek devrimi

Dünya genelinde her ülkedeki ve her toplumdaki insanların kendi evlerindeki etkileşimlerle ya da cep kitapları sayesinde uzaktaki olayları daha fazla takip edebildiklerine dair önemli miktarda kanıt mevcuttur. Yetenek devriminin üç temel boyutunun olduğu söylenebilir: analitik, duygusal ve hayali. Bunlardan birincisi entelektüel yetenekle ilgilidir; olayların gidişatının gözlemcinin kendi kişisel durumuyla ilişkilendirilmesi yeteneğinin gelişmesi anlamına gelmektedir. İnternet ve başka birçok teknolojik yenilikler sayesinde insanlar, eskisine göre daha ileri derecede dünya politikasının arenalarındaki durumların kendi yaşamlarını ve refahlarını nasıl etkilediği konusunda senaryolar oluşturabilmektedirler. (Rosenau 2003: 10. Bölüm). Yeteneklerin gelişmesinin, insanların ilgili durumları algılamak ve değerlendirmek üzere kullandıkları senaryolara yenilerinin eklenmesi şeklinde gerçekleştiği düşünülmektedir. Yetenek devriminin duygu boyutu insanların durumları hissetme şekilleriyle – onları iyi, kötü, memnuniyet verici ya da tehdit edici olarak görmeleriyle – ilgilidir. Duygusal kapasiteler de dünyanın gittikçe küçülmesinin ve insanların günlük yaşamlarını daha fazla etki altına almasının bir sonucu olarak genişlemektedir. Yetenek devriminin hayal boyutu insanların kendileri, aileleri ve benimsedikleri örgütler için alternatif gelecekler, hayat tarzları ve şartlar tasavvur etmelerini içermektedir.

Geniş bir yelpazeye yayılan hayalci düşünce materyalleri dünyanın bütün kısımlarında bolca bulunmaktadır. Bu materyaller arasında küresel televizyonlar, diziler ve Hong Kong'da hizmetçi olarak çalışan akrabalarından, Suudi Arabistan'da iş bulan kuzenlerden ve yabancılarla evlenen çocuklardan alınan mektuplar bulunmaktadır. Eve gönderilen mesajlar çerçevesinde gerçekleşen öğrenmeler, yazarları tarafından rapor edilen doğrudan karşılaşmalara göre daha dolaylı tecrübelerdir. Fakat bunlar da seyahat edemeyenlerin dünyaya dönük yeteneklerine ciddi katkı sağlanmaktadır. Dışarıdaki akrabalarından alınan mektuplar ve telefonlar, televizyon ekranlarında ortaya konanlar kadar uzaktaki yerlerin normları ve uygulamaları bakımından geniş bir pencere açabilir. Bu uyarıcılar, daha önce diğer kültürlerle ve alternatif hayat tarzlarıyla çok sınırlı temasta bulunmuş olan gelişmekte olan ülkelerdeki insanlar bakımından özellikle etkili olabilir. Gerçekten fakirlik sınırındaki ya da fakirlik sınırı

altındaki yaşamın gerçekleri altında ezilmiş olan insanların perspektifinden bakıldığında hayal kapasitelerinin serbest bırakılmış olması, günümüz dünyasındaki aktif en kuvvetli güçlerden bir tanesidir.

Örgüt patlaması

Son yıllarda nüfus patlamasından daha az olmamak üzere küresel sahneye çıkan gönüllü kuruluşların sayısında da gerçek bir patlama ortaya çıkmıştır. Dünyanın bütün kısımlarında ve toplumun her düzeyinde insanlar – elitler ve eylemciler yanında sıradan halk – ortak ihtiyaçlar ve hedefler çerçevesinde çabalarını koordine etmek üzere bir araya gelmektedirler. Bu gelişmenin düzeyi konusunda tam istatistiki veriler mevcut değildir (çünkü çoğunluğu yerel düzeylerde gerçekleşmektedir ve kayıtlara geçmemektedir), fakat yeni örgütlerin kurulması ve eskilerinin büyümesi konusunda yakalanan ivmenin hayret verici düzeyde olduğunu söylemek mümkündür. Bu çerçevede bu yöndeki gelişmeyi patlama olarak ifade etmek bile artışın boyutunu küçümsemek anlamına gelebilecektir. Örneğin 1979 yılında Endonezya’da tek bir bağımsız çevre örgütü mevcutken 1999 yılında Jakarta merkezli çevre ağıyla bağlantılı 2000’den fazla örgüt bulunmaktaydı (Bornstein 1999).

Sosyal medya patlaması

Bu kitabın ilk baskısı yayınlandığından beri 2011’deki Arap Baharının temsil ettiği büyük çaplı değişiklikler ortaya çıkmıştır. Bu değişiklikler iç ve uluslararası politika arasındaki ayrımları daha da belirsiz hale getirmiş ve dünya gezegeni üzerindeki bütün politikaların karşılıklı bağlantılı olma durumunu daha ileri düzeyde gözler önüne sermiştir. Bunların en aşırı örneği, eskiden kapalı olan toplumlarda sosyal medyanın oynadığı rolde kendini göstermektedir. Protestolarını Twitter ve Facebook aracılığıyla organize eden İran’daki ve Suriye’deki göstericiler hükümetlerin bilgi akışını artık kontrol edemediklerini açık şekilde ortaya koymuştur. Söz konusu kontrol her zaman kısmi olmuştur, fakat günümüzde yeni sosyal medya devletin eski duvarlarını yıkmıştır. Bu anlamda sosyal medyanın yükselişi üçüncü devrimi temsil etmektedir.

* * * *

Yetenek devrimini, örgütsel patlamayı ve sosyal medya devriminin siyasi sonuçlarını dış politikayı şekillendiren dinamiklerin analiz edilmesine dâhil etmek kolay bir görev değildir. Ancak söz konusu faktörleri analizlere dâhil etmemek, analizleri ciddi şekilde çarpıtacaktır. Açıkça devletlerin dışarıda yaptıkları şeyler, aşırı derecede ülkedeki halk arasında paylaşılan yeteneklere ve davranışlara dayanmaktadır. Birlikte ele alındıklarında söz konusu üç değişken bir ülkeden diğerine ve bir dönemden diğerine ciddi değişiklik göstermektedir.

Editörlerin notu

Bu baskının yayıma hazırlanma işlemlerini bitirmek üzereyken Jim Rosenau'nun vefat ettiği haberi geldi (Rosenau 9 Eylül 2011'de 86 yaşında inme nedeniyle ölmüştür). Bu haber kimisi kişisel, kimisi mesleki nedenlerle üç editörü de üzdü. Jim, dış politika alanında çalışan en önemli düşünürlerden ve alanın kurucu babalarından biriydi. Onun dış politika analizindeki etkisi sadece yayınlanan çalışmaları yoluyla olmamıştır. Aynı zamanda o, öğrencileri ve düşünürleri kişisel olarak teşvik etmiştir. George Washington Üniversitesi'nde ders vermeyi yakın bir tarihte (2009 yılında) bırakmıştır. Ders verdiği dönemde her derse başlarken öğrencilerden *New York Times*'tan başlıklar okumalarını istemiş ve onlara okudukları şeyin 'neyin örneğini olduğunu' ve derste geçen fikirlerle ne tür bağlantılarının olduğunu sormuştur. Margaret onun ölümüyle ilgili olarak kaleme aldığı yazıda 'o öğrenmeye aşıktı, akademik dünyaya aşıktı' demiştir. Bu kitabın editörleri – özellikle de 1980'den beri onunla yakın bir akademik ve kişisel ilişki içinde olan Steve Smith – onun kişisel nezaketine de muhatap olmuşlardır. Bizler alandaki sayısız diğer akademisyenler gibi Jim'e de dış politika analizi ve uluslararası ilişkiler konusunda ortaya koydukları teşvik edici ve kapsamlı düşüncelerinden dolayı minnettarlık duymaktayız. Jim gerçek bir düşünürdü, mükemmel bir entelektüeldi ve olağanüstü derecede nazik biriydi. Biz kitabın bu baskısını ona ithaf ederek onun vefatını anmak istiyoruz.

Ekim 2011

Kitabın özelliklerini tanıtıcı tur

Kitap, içindeki materyaller arasında yol alma ve dış politika alanındaki bilginizi güçlendirme konusunda size yardımcı olmak üzere değişik öğrenme araçlarıyla zenginleştirilmiştir. Bu tanıtıcı tur, kitabın içeriğinden en ileri derecede faydalanma konusunda size yol göstermektedir.

Okuyucu rehberi

Bu bölüm Uluslararası İlişkilerin (IR) bir alt alanı olarak Dış Politika'nın 1950'lerden başlayarak 1993 yılına kadarki klasik dönemi boyutunda diğer bölümlerinde verilen çağdaş DPA'nın araştırma gündemi ve Snyder ve arkadaşları, James Rosenau ve Harold ve Margaret Sprout'un üç paradigma çalışması bu alt alanın temelini atmıştır. Ayrıca bu bölümde karar verme, karşılaştırmalı dış politika ve dış politikanın alanına odaklanarak DPA'daki üç temel alanı ortaya koymuştur. DPA'daki önemi zaman içerisinde artmış ve azalmıştır. Günümüzde dış politikayı asan bütünlüklü açıklamalar getirme ve analiz etme.

Okuyucu rehberi

Her bölümün başında yer alan okuyucu rehberi, bölümde yer alacak ve tartışılacak olan konuları genel olarak tasvir etmekte ve her konunun ele alınacak kapsamını ortaya koymaktadır.

Kutu 1.1 Temel tanımlar

DIŞ POLİTİKA Ulusal hükümetlerin dış varlıklarla ilişkilerinde kullanılan kavramdır.

DIŞ POLİTİKA DAVRANIŞI Dış politikanın gözlemlenebilir unsurlarıdır. Dış politika davranışı spesifik eylemler ve sözler; bu tür davranışlar da içerebilir. Örneğin çatışma-ışbirliği kümesi. Kategoriler olmak için kullanılabilir. Dış politika davranışı rastlantısal ya da sistematik olabilir. Ayrıca herhangi bir şey yapmama kararı herharolden dış politika kavramı ile dış politika davranışı kavramı farklıdır.

Öğrenme kutuları

Daha fazla açıklamaya ihtiyaç duyulan belli konular ana metnin akışını bozmayacak şekilde kutular içinde verilmiştir. Kitap boyunca yer alan kutular, ana metni anlamayı tamamlamak üzere belli konularda ekstra bilgi sağlamaktadır.

Sorular

1. DPA'nın temel ayrıntı özellikleri nelerdir?
2. Dış politika ile dış politika davranışı arasındaki farklar nelerdir?
3. DPA'da incelenen temel analiz düzeyleri nelerdir?
4. Richard Snyder ile arkadaşları DPA'nın temellerine katkıları nelerdir?
5. James Rosenau'nun DPA'nın temellerine katkısı nelerdir?
6. Harold ve Margaret Sprout DPA'nın temellerine katkıları nelerdir?

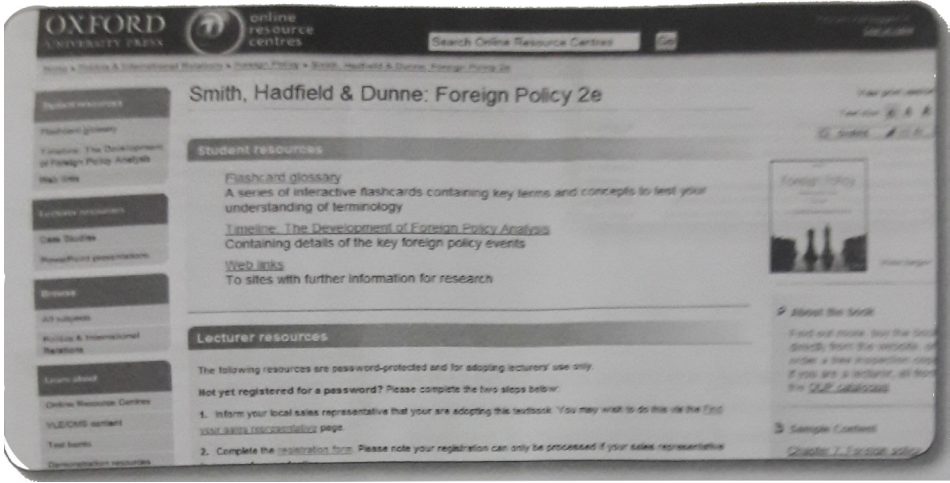
Sorular

Temel konuları ne kadar anladığınızı değerlendirmede size yardımcı olmak üzere bölümlerin sonuna dikkatli şekilde oluşturulmuş sorular konmuştur. Bu sorular seminer tartışmaları ve ödevler için de kullanılabilir.

Online Resource Centre'ı (İnternet Kaynak Merkezini) tanıtma turu

Bu kitaba eşlik eden Online Resource Centre öğrenciler ve öğretiler için kullanıma hazır öğretilme ve öğrenme materyalleri içermektedir.

www.oxfordtextbooks.co.uk/orc/smith_foreing2e/

Öğretilme üyeleri için

Söz konusu kaynaklar şifre ile korunmaktadır, fakat kitabı derslerinde kullanan herkesin kullanımına açıktır.

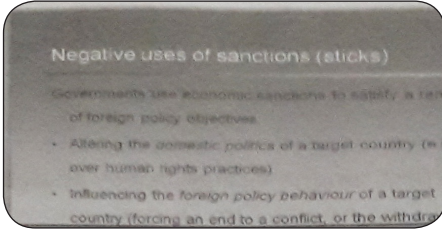

Okuyucu rehberi

Bu bölüm Uluslararası İlişkilerin (IR) bir alt alanı olarak Dış Po 1950'lerden başlayarak 1993 yılına kadarki klasik dönemi boy diğer bölümlerinde verilen çağdaş DPA'nın araştırma gündemi Snyder ve arkadaşları, James Rosenau ve Harold ve Margaret S üç paradigma çalışması bu alt alanın temelini atmıştır. Ayrıca bu larda karar verme, karşılıklı dış politika ve dış politikanın larına odaklanarak DPA'daki üç temel alanı ortaya koymuştur. DPA'daki önemi zaman içerisinde artmış ve azalmıştır. Günümü zeylerini asan bütünlüklü açıklamalar getirme ve analiz

Örnek olay çalışmaları

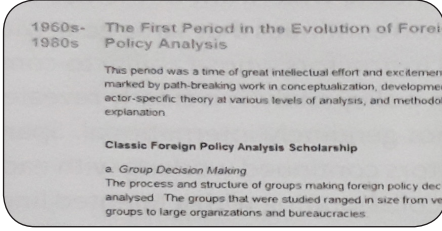
Steven Lamy, kitaptaki örnek olay çalışmaları bölümlerinden çıkardığı temel konuları sunmakta ve potansiyel öğrenme konuları önermektedir. Öğretilmede kullanılmak üzere üç tane daha örnek olay çalışması verilmiştir.

PowerPoint slaytları

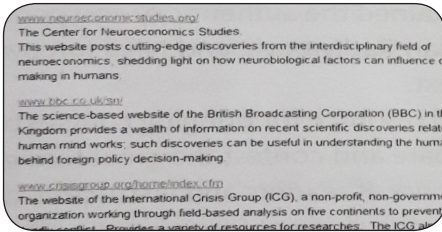
Derslerde kullanılmak üzere bazı uyarlanabilir PowerPoint slaytları verilmiştir. Bölüm bazında düzenlenmiş olan slaytlar sınıfta öğrencilere ders materyali olarak da verilebilir.

Öğrenciler için

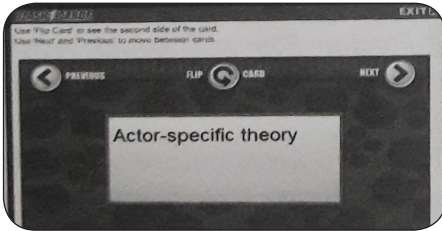
Zaman çizelgesi

Dış politika analizinin evriminin değişik dönemleri hakkında bilgi sahibi olmanızı sağlamak üzere bir zaman çizelgesi verilmiştir.

Web bağlantıları

İlave açıklayıcı web bağlantıları verilmiştir.

Okuma kartları

Terminoloji bilginizi test etmek üzere temel terimleri ve kavramları içeren bir dizi interaktif bilgi kartı sunulmuştur.

Takdim ve Teşekkür

Üç editör de dış politika öğretmektedir. Steve Smith ilk önce East Anglia Üniversitesi'nde 1980'lerin ortasında genç bir öğretim üyesi olarak çalışırken dış politika analizi dersi vermiştir. 1987-1988'de Steve'den ders alan Tim Dunne, Exeter Üniversitesi'nde karşılaştırmalı dış politika öğretmiştir. Şu anda Queensland Üniversitesi'nin Siyaset Bilimi ve Uluslararası Çalışmalar Okulu'nda müdahaleyle alakalı karar verme konusunda ders vermekte ve eserler kaleme almaktadır. Amelia Hadfield ilk önce Canterbury'deki Kent Üniversitesi'nde dış politika analiz dersi vermiştir. Şu anda Vrije Universiteit Brussel'da (Brüksel Özgür Üniversitesi'nde) Dış Politika Analizi konusunda araştırma yapmakta ve dersler vermektedir.

Kitabın ilk baskısının amacı, dış politika dersinde ele alınması gereken konuları tek bir kitapta bir araya getirmektir. İkinci baskıda da aynı amaç korunmuştur. Bu arada dış politika analizinin araştırma temelli öğretimi yoluyla fikirlerini ifade etme yeteneği kitabın ilerleyen kısımlarında görülebilecek olan birinci sınıf araştırmacılar ve öğretimciler kitap için yeni bölümler kaleme almışlar, bazı bölümleri de gözden geçirmişlerdir. İkinci baskı gerçek anlamda uluslararası bir niteliğe sahiptir. Exeter, Brisbane ve Brüksel gibi üç ayrı şehirde yaşayan editörler değişik aşamalarda kitabı şekillendirirken birlikte çalışmaya devam etmişler ve gerçek anlamda dünyanın dört köşesinde bulunan yetenekli akademisyenlerle ortak çalışmışlardır.

Uzun yayın süreci boyunca bizimle birlikte çalışan Kirsty Reade'den (OUP çalışanı) daha iyi ve daha destek verici toparlayıcı bir editör bulamazdık. Kirsty, yeni fikirlerin ve değişikliklerin ikinci baskıya dâhil olmasını sağladığı gibi birincisinin orijinalliklerini ve pedagojik değerini korumuştur. Amelia'nın iki araştırma asistanı (Dusan Radivojevic ve Nika Jurcova) da kitabın temel konularında araştırma desteği sağlamıştır.

Bizler dış politika derslerinin hayatla bağlantısının kurulması konusunda ideal bir kaynak olarak hizmet görecektir bir kitap oluşturmaya çalıştık. Eğer okuyucular ve ders verenler onu günümüzdeki temel dış politika meselelerini tartışmak için kullanırlarsa kitap amacına ulaşmış olacaktır. Yine okuyucular ve ders verenler dış politika meselelerini tartışırken dış politika çalışmasıyla alakalı temel teorilerden ve kavramlardan faydalanırlarsa biz beklediğimizden daha fazlasına ulaşmış oluruz.

Hepimiz de değişik şekillerde Jim Rosenau'nun çalışmalarına çok şey borçluyuz. O, nezaket göstererek birinci baskının Önsöz'ünü kaleme almıştır. İlk defa Jim'den böyle bir şey istemek gündemimize geldiğinde bunun çok uzun bir süreç olacağını düşünmüştük. Fakat daveti gönderdiğimizden dakikalar sonra ondan kitabımız açısından her türlü yolu açan çok coşkulu bir cevap aldık. Davete verdiği tepkide görülen bu enerji ve yaratıcılık, Jim'in, şekillendirilmesinde ve tanımlanmasında başka yazar ve düşünürlerden çok daha fazla etkili olduğu alana katkısının da bir göstergesiydi.

Okuyucuların Önsöz'ün sonunda görecektikleri üzere Jim ne yazık ki ikinci baskının tamamlanmasını göremeden vefat etmiştir. Jim sayısız öğrenci yetiştirmiştir, öncü kitaplar ve makaleler kaleme almıştır ve dış politikanın teorik temelli bir alan olması için çaba göstermiştir. Bu yüzden biz bu kitabın ona ithaf edilmesinin uygun olduğunu düşünüyoruz.

Steve Smith, Exeter Üniversitesi, İngiltere
Amelia Hadfield, Vrije Universiteit Brussel, Belçika
Tim Dunne, Queensland Üniversitesi, Avustralya
Ekim 2011

İçindekiler

Giriş	1
Dış Politikanın Günümüz Dünyasıyla Bağlantısı	2
Dış politika teorisi: disiplinin temelleri	3
İkinci baskının örgüsü	7

KISIM BİR Dış Politika Analizi: Teorik ve Tarihsel Perspektifler

1 Dış Politika Analizinin Tarihi ve Evrimi	13
Klasik DPA Araştırmaları (1954-1993)	17
Grupların karar vermesi	19
Dış politikada karar vermenin psikolojik ve toplumsal çevresi	23
1970'lerin sonunda ve 1980'lerde DPA'nın iç muhasebesi	27
Sonuç: günümüzde DPA'nın araştırma gündemi	30
Giriş	35
2. Realizm ve Dış Politika	35
Realizm nedir?	36
Realist teorilerin gelişimi	38
Realist dış politika analizi	42
Dış politikayı analiz etmede realizmi kullanma	47
Sonuç: kirpiler, tilkiler ve dış politikayı analiz etme	50
Giriş	54
3 Liberalizm ve Dış Politika	54
Liberalizm	55
Liberal dış ilişkiler	56
Olumsuzlukları giderme	69
Sonuç	76
4 İnşacılık ve Dış Politika	78
Giriş	78

İnşacılık nedir?	79
Uygulamalı inşacılık	80
İnşacılığın özü	81
İnşacılık dış politikayla buluşuyor	89
Sonuç	92
5 Söylem Analizi, Post-Yapısalcılık ve Dış Politika	94
Giriş	94
Post-yapısalcılık	96
Dış politika söylemlerini çalışma	101
Sonuç – söylem analizinin kapsamı, güçlü ve zayıf yönleri	106
KISIM İKİ Dış Politikayı Analiz Etme: Aktörler, Ortam ve Hedefler	
.....	
6 Aktörler, Yapılar ve Dış Politika Analizi	113
Giriş	113
Tarihsel arkaplan	115
Aktörlerin ve yapıların DP'ye yönelik 'süreç' yaklaşımlarındaki rolü	116
Aktörlerin ve yapıların DP'ye yönelik 'politika' yaklaşımlarındaki rolü	118
Sonuç	124
7 Dış Politikada Karar Verme: Rasyonel, Psikolojik ve Nörolojik Modeller	130
Giriş	130
Rasyonelliğin mantıklı anlamları	131
Psikolojik modeller: 'bilişsel devrim'	132
Nöroloji, hisler ve hesap etme	139
Sonuç	143
8 Uygulama ve Davranış	147
Giriş	147
Aktörler çevreleriyle karşılaştıklarında – teorik meseleler	148
Etkide bulunma	157
Ortamın pratik önemi	158

Dış politika araçları	161
Sonuç	166
9 Medya ve Kamuoyunun Rolü	168
Giriş	168
Kamuoyu ve dış politika	170
Medya ve dış politika	172
Yöntemsel eleştiri ve etki, özsel eleştiri ve etkiye karşı	176
Medya, kamuoyu ve teorik perspektifler	179
Sonuç: yeni teknoloji ve ‘Teröre Karşı Savaş’	183
10 Ulusal Güvenliğin Önceliği	188
Giriş	188
Realizm ve ulusal güvenlik	190
Güvenlik çalışmaları ve ulusal güvenlik	195
Ulusal güvenlik ve Amerika’nın büyük stratejisi	197
Sonuç	201
11 Ekonomik Yönetim	204
Giriş	204
Ekonomik yönetim: araçlar ve hedefler	206
Ekonomik yaptırımlar: her zaman başarılı değil, fakat hâlâ kullanışlı	209
Niçin devletler yaptırımları hâlâ kullanışlı bulmaktadır?	212
Ekonomik teşvikler: yönetimin yeterince takdir edilmeyen bir aracı mı?	217
Ekonomik karşılıklı bağımlılık: siyasi uyumun mu yoksa çatışmanın mı kaynağı?	220
Sonuç	221
12 Sınırların Ötesinde Görevler	223
Giriş	223
Sınırların ötesinde görevler	224
Dış politika teorileri ve sınırlar ötesinde görevler	226
Dış politikalar daha nazik ve daha mülayim hale mi gelmektedir?	229
Ruanda trajedisi	231
Libya: çıkarlar ve sorumluluklar örneği mi?	235
Sonuç	237

KISIM ÜÇ Dış Politika Örnek Olay Çalışmaları

13 Dış Politika Örnek Olaylarını Öğretme	243
Giriş	243
Araştırma örnek olayıyla öğretme örnek olayı arasındaki farklar nelerdir?	245
Geçmişe bakış örnek olayları ve karar vermeye zorlayıcı örnek olaylar	248
Örnek olaylarla dış politika sürecini öğrenme	250
Orta düzey teorileri test etme	252
Sonuç	254
14 Küba Füze Krizi	256
Giriş	256
Anadyr Operasyonu	257
Füzelerin getirilmesinin nedenleri: dört hipotez	260
Amerika'nın abluka uygulamasının nedenleri	264
Sovyetlerin füzelerini Küba'dan çekmelerinin nedenleri	267
Sonuç bölümü: dış politika analizinin üç kavramsal çerçevesi	273
15 Kanada ve Anti Personel Kara Mayınları: Bir Dış Politika Önceliği Olarak İnsani Güvenlik	284
Giriş	284
Bağlam	288
Süreç	294
Miras oluşturma	300
16 Yeni Muhafazakârlık ve Amerikan Dış Politikasının İç Kaynakları: Irak'ı Özgürleştirme Operasyonunda Fikirlerin Rolü	308
Giriş	308
Amerikan dış politikasının iç kaynağı olarak yeni muhafazakârlık	310
Yeni muhafazakâr dış politika düşüncesinin dört ilkesi	313
Yeni muhafazakârlar ve Irak canavarının ortadan kaldırılması	315
Başka faktörler bağlamında yeni muhafazakârlık	320
Sonuç	322
17 Çin ve Haziran 1989'daki Tian'anmen Katliamı	327
Çin'in açık kapı politikasının dış sonuçları	328
Tian'anmen'den önce insan hakları meselesi	330

Tian'anmen müdahalesi	331
Hemen ortaya çıkan dış politika sonuçları	337
Çin'in yaptırımlara yönelik dış politika tepkisi	340
Çin'in insan haklarıyla ilgilenmesinin derinleşmesi	342
Çin'in önemli bir küresel aktör olarak ortaya çıkışı	343
Sonuç	344
18 Hindistan ve Dünya Ticaret Örgütü	348
Giriş	348
Hindistan'ın şizofrenik yükselişi	349
GATT'ın kenarından DTÖ'nün merkezine	351
Artan etkinin ekonomi politiği	355
Kurum temelli açıklamalar: başarılı görüşme yapmayı öğrenme	357
Yükselen gücün yükü	363
Sonuç	364
19 Yükselen Brezilya ve Güney Amerika	367
Giriş	367
Brezilya'nın diplomasisi: metotlar ve mekanizmalar	369
Brezilya'nın yükselişinin üç anahtarı	372
Niye Güney Amerika?	375
Liderliği olmayan güç	378
Sonuç	381
20 Avustralya ve Küresel İklim Değişikliği	384
Giriş	384
Küresel iklim değişikliği ve UNFCCC rejimi	385
Avustralya ve küresel iklim değişikliği	389
Avustralya ve UNFCCC	391
Sonuç	396
21 İsrail-Mısır Güven(siz)liği: Yom Kippur Savaşı	400
Giriş	401
1967'deki Altı Gün Savaşı'nın mirası	403
Dış politika konuları	412
Sonuç	416

22 Blair'in İngiltere'si ve Irak Savaşı'na Giden Yol	419
Giriş	419
İngiliz dış politikası: aktör ve taahhütler	422
Savaşa giden yol	427
BMGK içinde	433
Sonuç	437
23 Enerji ve Dış Politika: AB-Rusya Enerji Dinamikleri	441
Giriş	441
Enerjinin dış politikadaki rolü	443
Soğuk Savaş sonrası reformlarda enerji konusu	446
Kriz öncesi	449
Arz güvenliği krizi	453
Dış politika perspektifleri	456
Sonuç	459
24 Yeni Aktörler, Yeni Dış Politika: AB ve Genişleme	463
Giriş	464
AB'nin dış politikası	466
Büyük Patlama genişlemesi	468
Genişlemenin ötesi: Komşu bölgelerde AB dış politikası	478
Sonuç: AB'nin dönüştürücü gücü	480
Sözlük	485
Son Notlar	495
Kaynakça	503
Dizin	533

Yazarlar hakkında bilgi

Lisbeth Aggestam, İngiltere'nin Bath Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler alanında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Daha çok Avrupa'nın dış politikası konusunda çalışmalar kaleme almıştır. AB'nin küresel rolünü ahlaki perspektiflerden ele alan *International Affairs* dergisinin özel sayısının (2008) misafir editörlüğünü yapmıştır. *European Foreign Policy and the Quest for a Global Role* başlığını taşıyan (Londra: Routledge, 2012) yeni kitabında İngiltere, Fransa ve Almanya'nın dış politikalarını karşılaştırmalı olarak analiz etmiştir.

Graham Allison, Belfer Centre for Science and International Affairs'ın (Belfer Bilim ve Uluslararası İlişkiler Merkezi'nin) Müdürüdür ve Harvard'ın John F. Kennedy School of Government'ında (John F. Kennedy Yönetim Okulunda) Douglas Dillon Profesörüdür. Allison, Reagan yönetiminde Savunma Bakanının Özel Danışmanı ve Clinton yönetiminde Savunma Bakanının Politika ve Planlardan sorumlu yardımcısı olarak görev yapmıştır. Clinton yönetimindeki görevi sırasında Savunma Bakanlığının stratejisi ile Rusya, Ukrayna ve diğer eski Sovyetler Birliği ülkelerine karşı uygulanan politika arasında koordinasyon sağlanması için çaba göstermiştir. Allison'un ilk kitabı *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis* (1971) güncellenmiş ve 1999 yılında ikinci baskısı yayınlanmıştır. 450,000'den fazla basılan bu kitap Siyaset Biliminin bütün dönemler boyunca en fazla satılan kitapları arasında yer almaktadır.

Lloyd Axworthy, Winnipeg Üniversitesi'nin Başkanı ve Rektör Vekilidir. 2010 yılında Dünya Federalist Hareketi Küresel Politika Enstitüsü'nün başkanlığına seçilmiştir. British Columbia Üniversitesi'nde Liu Küresel Meseleler Enstitüsü'nün müdürlüğünü yapmıştır (2000-2004). Yirmi yıldan fazla milletvekilliği yaptığı gibi 1996-2000 yılları arasında Kanada'nın Dışişleri Bakanı olarak görev yapmıştır. Şu kitabın yazarıdır: *Navigating a New World: Canada's Global Future* (2003).

Michael Barnett, George Washington Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Profesörü olarak görev yapmaktadır. Son yayınlanan kitabı: *Empire of Humanity: A History of Humanitarianism* (2011).

Elisabetta Brighi, University College London'da öğretim elemanıdır. Aynı zamanda Middlesex Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesidir. Makaleleri başka dergiler yanında *Government and Opposition*, *Geopolitics* ve *Rivista di Scienza Politica* dergilerinde yayınlanmıştır. Fabio Petito ile birlikte şu kitapların editörlüğünü yapmıştır: *Pragmatism in International Relations* (Routledge: 2009) ve *Il Mediterraneo nelle Relazioni Internazionali* (Vita e Pensiero, 2010). Tam eğitimli bir fotoğrafçı olan Brighi, Londra'da yaşamaktadır.

Walter Carlsnaes, Uppsala Üniversitesi'nde Yönetimi Bölümü'nde kıdemli Siyaset Bilimi Profesörüdür. Aynı zamanda yakın zamana kadar Norveç Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nde yarı zamanlı profesör olarak çalışmıştır. *European Journal of International Relations* (1995-2000) dergisinin kurucu editörüdür. Üç kitap yayınlamış ve başkalarıyla birlikte sekiz kitaba editörlük yapmıştır. Editörü olduğu kitaplar arasında şunlar bulunmaktadır: *Handbook of International Relations* (2002; 2. Baskı 2012), *International Encyclopedia of Political Science* (2011) ve beş ciltlik referans kitabı *Foreign Policy Analysis* (2011). Onun temel araştırma alanları dış politika analizi, uluslararası ilişkiler teorisi ve sosyal bilimler felsefesi, AB'nin dış ilişkileri ve İsveç ve Güney Afrika'nın dış politikası ve güvenlik politikasıdır.

Michael W. Doyle, Columbia Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler, Hukuk ve Siyaset Bilimi alanlarında Harold Brown Profesörüdür. 2009 yılında Amerikan Felsefe Derneği'nin başkanlığına seçilmiş ve Amerikan Siyaset Bilimi Derneği'nin (APSA) Charles Merriam Ödülünü kazanmıştır. 2011 yılında bir siyaset bilimci olarak kamuya sağladığı hizmetten dolayı APSA'nın Hubert H. Humphrey Ödülüyle ödüllendirilmiştir. Yayınları arasında şu kitaplar bulunmaktadır: *Striking First: Preemption and Prevention in International Conflict* (Princeton University Press, 2008), *Ways of War and Peace* (W. W. Norton) ve *Empires* (Cornell University Press). 2001 ile 2003 yılları arasında Birleşmiş Milletler Genel

Sekreteri Kofi Annan'ın Yardımcısı ve Özel Danışmanı olarak görev yapmıştır. Birleşmiş Milletler Demokrasi Fonu'nun Danışma Kurulu'nun Başkanıdır.

Tim Dunne, Queensland Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi ve Uluslararası Çalışmalar Okulu'nda Uluslararası İlişkiler Profesörüdür ve Koruma Sorumluluğu Asya-Pasifik Merkezi'nin Müdürüdür. On kitabın yazarlığını ve editörlüğünü yapmıştır. Bunlar arasında Ken Booth ile birlikte kaleme aldıkları *Terror in our Time* kitabı da bulunmaktadır. *European Journal of International Relations* dergisinin editörüdür. 2012'den itibaren International Studies Association'ın (ISA, Uluslararası Çalışmalar Derneği'nin) yönetim kurulunda görev yapmaya başlamıştır. Aynı zamanda ISA'nın Asya ve Pasifik bölgeleri bölümünün başkanıdır.

Trine Flockhart, Danimarka Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü'nde (DIIS) kıdemli araştırmacıdır. DIIS'te çalışmaya başlamadan önce Avustralya, Danimarka ve İngiltere üniversitelerinde doçent olarak çalışmıştır. Bir politika araştırma enstitüsünde devam ettirdiği şu anki görevi çerçevesinde NATO ve AB'yle alakalı politika temelli konularda çalışmaktadır. İnşacı teori oluşturmaya da ilgi duymaktadır. Onun politika çalışması şu adreste mevcuttur: <http://www.diis.dk/sw57548.asp>. Son yayınlarına *Journal of Common Market Studies* (2010) ve *Perspectives on European Politics and Society* (2011) dergilerinde ulaşılabilir.

Rosemary Foot, Uluslararası İlişkiler Profesörüdür. Oxford Üniversitesi'nin St Antony's Koleji'nde Doğu Asya'nın Uluslararası İlişkileri alanında John Swire kıdemli araştırmacıdır. Bu kitaptaki makalelerle ilgili kitapları arasında şunlar bulunmaktadır: *Rights Beyond Borders: The Global Community and the Struggle over Human Rights in China* (Oxford University Press, 2000) ve *China, the United States and Global Order* (Andrew Walter ile birlikte kaleme alınmıştır) (Cambridge University Press, 2011).

Amelia Hadfield, Vrije Universiteit Brussel'da (VUB, Brüksel Özgür Üniversitesi) Avrupa Meseleleri Profesörüdür. Burada Avrupa'nın dış politikası ve kamusal politikası ve dış politika analizi alanlarında dersler vermekte ve araştırma yapmakta ve EuroMaster programının başkanlığını yapmaktadır. Aynı zamanda Brüksel'deki Avrupa Çalışmaları Enstitüsü'nde (IES) kıdemli araştırmacıdır. Burada Eğitim Kalkınması Biriminin (EDU) başında bulunmaktadır. Özel ilgi alanı Rusya'yla, Akdeniz'le ve AB'nin komşuluk politikasıyla alakalı olduğu ölçüde AB enerji güvenliği meseleleridir. Aynı zamanda Chatham House'daki Enerji, Çevre ve Kalkınma Programı'nda (EEDP) araştırmacı olarak görev yapmaktadır. Son yayınları arasında şunlar bulunmaktadır: *International History and International Relations* (Andrew Williams ve Simon Rofe ile birlikte kaleme alınmıştır, 2012), *British Foreign Policy, National Identity and Neoclassical Realism* (2010) ve 'EU-Russia Energy Relations: Aggregation and Aggravation', *Journal of Contemporary European Studies* (2008).

Lene Hansen, Kopenhag Üniversitesi, Siyaset Bilimi Bölümünde Uluslararası İlişkiler Profesörüdür. *Security as Practice: Discourse Analysis and the Bosnian War* (Routledge, 2006) kitabının yazarıdır. Barry Buzan'la birlikte *The Evolution of International Security Studies* (Cambridge University Press, 2009) kitabını kaleme almıştır. Ole Wæver ile birlikte *Integration and National Identity: The Challenge of the Nordic States* (Routledge, 2002) kitabının editörlüğünü yapmıştır. *European Journal of International Relations* dergisinin editörüdür.

Christopher Hill FBA, Cambridge Üniversitesi, Siyaset ve Uluslararası Çalışmalar Bölümünde Sir Patrick Sheehy Profesörüdür. *The Changing Politics of Foreign Policy* (Palgrave, 2003) kitabının yazarıdır. Reuben Wong ile birlikte *National and European Foreign Policies: Towards Europeanization* (Routledge, 2011) kitabının editörlüğünü yapmıştır.

Valerie M. Hudson, Texas A & M Üniversitesi'nde Bush Yönetim ve Kamu Hizmeti Okulu'nda Profesördür ve George H. W. Bush Kürsüsü sahibidir. Uluslararası ilişkiler yüksek lisans programlarında dersler vermektedir. Şu kitapların editörüdür ya da ortak editörüdür: *Political Psychology and Foreign Policy, Culture and Foreign Policy; Policy, Artificial Intelligence and International Politics* ve *The Limits of State Autonomy. Foreign Policy Analysis: Classic and Contemporary Theory* kitabının yazarıdır. Uluslararası Çalışmalar Derneği'nin Dış Politika Analizi Bölümünün eski başkanıdır ve *Dış Politika Analizi* dergisinin yayın kurulunda bulunmaktadır.

Yuen Foong Khong, Oxford Üniversitesi'nin Nuffield Koleji'nde Uluslararası İlişkiler Profesörü ve Akademik Üyedir. *Analogies at War* (Princeton) ve *Human Security and the UN: A Critical History* (Neil MacFarlane ile birlikte) (Indiana) kitaplarının yazarıdır. *International Politics: The Rules of the Game* başlıklı bir kitap projesi üzerinde çalışmaktadır.

Steven L. Lamy, Güney California Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler Profesörüdür ve Dornsife College of Letters, Arts and Sciences'ta Akademik İşlerden sorumlu Dekan Vekilidir. Araştırma ve ders verme alanları dış politika analizi ve uluslararası ilişkiler teorisi. Şu anda din ve uluslararası ilişkiler konusunda gerçekleştirdiği projesi Luce Grant tarafından finansal olarak desteklenmektedir.

Matt McDonald, Queensland Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi ve Uluslararası Çalışmalar Okulu'nda kıdemli Uluslararası İlişkiler öğretim üyesidir. Araştırma alanları uluslararası güvenlik ve dış politikadır. Araştırmalarının odaklandığı konular şunlardır: güvenlikle ilgili eleştirel teori yaklaşımları ve bu yaklaşımların çevresel değişikliğe uygulanması, Avustralya'nın dış politikası ve güvenlik politikası, Teröre Karşı Savaş ve Asya-Pasifik'teki güvenlik dinamikleri. *Security, the Environment and Emancipation* (Routledge, 2011) kitabının yazarıdır ve Anthony Burke ile birlikte *Critical Security in the Asia-Pacific* (Manchester University Press, 2007) kitabının ortak editörüdür.

Michael Mastanduno, Dartmouth Koleji'nde (Hannover, New Hampshire, ABD) Edebiyat ve Bilim Fakültesi'nin Dekanıdır ve Yönetim alanında Nelson Rockefeller Profesörüdür. Ekonomik yönetim, uluslararası ekonomi politika ve uluslararası ilişkiler teorisi alanlarında çok sayıda eser kaleme almıştır.

Amrita Narlikar, Cambridge Üniversitesi, Siyaset ve Uluslararası Çalışmalar Bölümünde Uluslararası Ekonomi Politik doçentidir. Aynı zamanda Cambridge Darwin Koleji'nde Yükselen Güçler Merkezi'nin Müdürü ve Resmi Akademik Üyesidir. Tek başına kaleme aldığı kitaplar şunlardır: *International Trade and Developing Countries: Bargaining Coalitions in the GATT & WTO* (Routledge, 2003); *The World Trade Organization: A Very Short Introduction* (Oxford University Press, 2005) ve *New Powers: How to Become One and How to Manage Them* (Hurst, 2010). Editörlüğünü yaptığı kitaplar arasında *The Oxford Handbook on the World Trade Organization* (Martin Daunton ve Robert Stern ile birlikte) (Oxford University Press) kitabı da bulunmaktadır.

Piers Robinson, Manchester Üniversitesi Siyaset Bölümünde Uluslararası Politika kıdemli öğretim üyesidir. İletişim ile dış politika arasındaki ilişkiyi çalışmaktadır. Onun *CNN Effect: The Myth of News, Foreign Policy and Intervention* (Routledge, 2002) kitabı haber medyası, Amerikan dış politikası ve insani krizler arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Son beş yılda 2003 Irak'ın işgalinin medya tarafından verilmesini araştıran büyük çaplı bir ESRC projesinin başında bulunmuştur. Proje çerçevesinde çok sayıda yayın ortaya çıkarılmış, çalışmanın bulguları en son kitap haline getirilmiştir: *Pockets of Resistance: British News Media Theory and the 2003 Invasion of Iraq* (diğer yazarlar: Peter Goddard, Katy Parry, Craig Murray ve Philip M. Taylor) (Manchester University Press, 2010).

James N. Rosenau (25 Kasım 1924- 9 Eylül 2011): Ölümünden önce Profesör Rosenau George Washington Üniversitesi'nde seçkin Üniversite Uluslararası İlişkiler Profesörü payesinin sahibiydi. Söz konusu paye akademik topluluk içinde ünü genel disiplinin sınırları dışına taşan az sayıda düşünür-öğretim üyesine verilen bir payedir. Profesör Rosenau Guggenheim Vakfı Akademik Üyesiydi ve Uluslararası Çalışmalar Derneği'nin eski başkanıydı. 140'tan fazla makale kaleme almıştır. Kırktan fazla kitabın yazarlığını ya da editörlüğünü yapmıştır. Söz konusu kitaplar arasında şunlar bulunmaktadır: *Turbulence in the World Politics: A Theory of Change and Continuity* (1990); *Governance Without Government: Order and Change in World Politics* (1992); *Information Technologies and Global Politics: The Changing Scope of Power and Governance* (2002); *Along the Domestic-Foreign Frontier: Exploring Governance in a Turbulent World* (1997); *Distance Proximities: Dynamics Beyond Globalization* (2003); ve *The Study of World Politics* (iki cilt, 2006).

Brian C. Schmidt, Carleton Üniversitesi (Kanada) Siyaset Bilimi Bölümünde doçenttir. *The Political Discourse of Anarchy: A Disciplinary History of International Relations* (SUNY, 1998) kitabının yazarıdır. David Long'la birlikte *Imperialism and Internationalism in the Discipline of International Relations* (SUNY, 2005) kitabının editörlüğünü yapmıştır.

Steve Smith, Exeter Üniversitesi'nin Rektör Vekilidir. 2009 ile 2011 yılları arasında İngiltere Üniversiteler Birliği'nin (bütün İngiliz üniversitelerini temsil eden kurum) başkanlığını yapmıştır. 1992 ile

2002 yılları arasında Galler Aberystwyth Üniversitesinde Uluslararası Politika Profesörüydü. Haziran 2007 ile Mayıs 2010 arasında Başbakanlığa bağlı Ulusal Eğitimde Mükemmeliyet Konseyi'nde yüksek eğitim biriminin başında bulunmuştur. Çin'deki Jilin Üniversitesi, Southampton Üniversitesi, Batı İngiltere Üniversitesi, Aberystwyth Üniversitesi ve Galler Enstitüsü Üniversitesi (Cardiff) tarafından verilmiş onursal unvanları/üyelikleri bulunmaktadır. On altıdan fazla kitabın yazarı ya da editörüdür. Bunlardan biri Tim Dunne ve Milja Kurki ile birlikte editörlüğünü yaptığı *International Relations Theories* (Oxford University Press), 2007) kitabıdır. Uluslararası dergilerde ve derleme kitaplarda yayınlanmış yüzden fazla makalesi ve bölüm yazısı bulunmaktadır. Haziran 2011'de Kraliçenin Doğum Günü Onurları Listesine dâhil edilerek kendisine şövalyelik verilmiştir.

Gareth Stansfield, Exeter Üniversitesi'nde Arap ve İslam Çalışmaları Enstitüsü'nün Müdürü ve Orta Doğu Politikası Profesörüdür. *Iraq: People, History, Politics* (Polity Press, 2007) kitabının yazarıdır. *International Affairs* dergisinin Kasım 2010'deki Amerika Sonrası Irak'a odaklanan özel sayısının misafir editörlüğünü yapmıştır. Şu an ilgilendiği araştırma alanları karşı ayaklanma ve çatışma sonrası devletlerde istikrar stratejileridir. Chatham House'da Orta Doğu ve Kuzey Afrika Programının Akademik Üyesidir.

Janice Gross Stein, Toronto Üniversitesi'nde Munk Küresel İlişkiler Okulu'nun Müdürüdür ve Siyaset Bilimi Bölümünde Belzberg Çatışma Yönetimi Profesörüdür. Amerikan Bilim ve Sanat Akademisi'nin Onursal Dış Üyesidir ve Kraliyet Topluluğu ve Kanada Düzeni'nin üyesidir. En son yayınlanan kitabı: *Diplomacy in the Digital Age* (2011).

Arlene B. Tickner, Universidad los Andes'te (Bogota, Kolombiya) Siyaset Bilimi Bölümünde Uluslararası İlişkiler Profesörüdür. Temel araştırma alanları arasında Latin Amerika ve Kolombiya'nın dış politikası, bölgeye yönelik Amerikan dış politikası, Batı yarımküresinin ve And bölgesinin güvenliği ve uluslararası ilişkiler alanında bilgi sosyolojisi bulunmaktadır. Bu alanda yayınlanan son kitabı David L. Blaney ile birlikte editörlüğünü yaptığı *Thinking International Relations Differently* (Routledge, 2012) kitabıdır.

William C. Wohlforth, Dartmouth Koleji'nde Daniel Webster Profesörüdür ve Yönetim Bölümünde ders vermektedir. Son yayınlanan kitapları arasında G. John Ikenberry ve Michael Mastanduno ile birlikte editörlüğünü yaptığı *International Relations Theory and the Consequences of Unipolarity* (2011); Stephen Brook ile birlikte kaleme aldığı *World Out of Balance: International Relations Theory and the Challenge of American Primacy* (2007) ve Stuart Kaufman ve Richard Little ile birlikte editörlüğünü yaptığı *The Balance of Power in World History* (2008) bulunmaktadır. Uluslararası ilişkiler ve stratejik ilişkiler konularında çok sayıda makale yayınlamıştır. Bunlar arasında şu makaleler de yer almaktadır: 'Reshaping the World Order', *Foreign Affairs* (2009); 'American Primacy in Perspective', *Foreign Affairs* (2002) ve 'Unipolarity, Status Competition, and Great Power War', *World Politics* (2009). Son yayınları arasında da şu makaleler bulunmaktadır: 'Gilpinian Realism and International Relations', *International Relations* (2002) ve 'No One Loves a Realist Explanation: The Cold War's End Revisited', *International Politics* (2011).

Giriş

STEVE SMITH, AMELIA HADFIELD VE TIM DUNNE

Bölümün İçindekiler

Dış politikanın günümüz dünyasıyla bağlantısı	2
Dış politika teorisi: disiplinin temelleri	3
İkinci baskının örgüsü	7

Dış politika teorisini öğretmenin en zevkli yanlarından bir tanesi, her zaman ampirik örneklerle dayandırılmasının gerekmesidir. Belli örnek olay çalışmalarında kullanılmadığı sürece teorinin çok az faydası vardır. Birinci baskıda olduğu gibi kitabın ikinci baskısı da editörlerin açık şekilde paylaştığı şu varsayım üzerine inşa edilmiştir: biz teorik bölümlerin örnek olay çalışmalarına ışık tutmasını ve örnek olay çalışmalarının teorik bilgilere dayanmasını istiyoruz. Bu varsayımın, alanı gerçek anlamda çekici hale getirdiğine ve sonraki bölümlerde görüleceği gibi sosyal bilimlerdeki en temel sorunlardan bazılarını gündeme getirdiğine inanıyoruz. Editörlerin tecrübesine göre dış politika dersleri her zaman lisans ve lisansüstü öğrencileri arasında popüler olmuştur. Bu yüzden kitabın birinci baskısı hem siyaset bilimi hem de alan çalışmaları programlarında artan şekilde kabul görmüştür. Öğrenciler açısından özellikle önemli olan bir husus, dış politika çalışmasının onları x'in niçin z'yi yaptığını, x'in doğru kararı verip vermediğini ve alternatiflerin maliyetinin/faydalarının ne olduğunu düşünmeye sevk etmesidir. Bir çalışma alanı olarak dış politika, öğrencileri ve araştırmacıları uluslararası ilişkilerin kapsamlı yapısını açıklamaya, temel karar vericilerin karşısına çıkan temel sorunları anlamaya ve – bu bağlamda – karar vericilerin doğru olan şeyi yapıp yapmadıkları konusunda fikir ortaya koymaya zorlamaktadır. Kitabın ikinci baskısı 1. Kısımda ele alınan teorileri güçlendiren yeni bölümler içermektedir. Çok sayıda örnek olay çalışması 3. Kısımda yer almaktadır. Birinci baskının temel mantığını yansıtan örnek olay çalışmaları, editörlerin bilinçli tercihlerini temsil etmektedir. Editörler, öğrencileri ve dersi verenleri devletlerin uygulamalarına mümkün olduğunca yakından bakmaya teşvik etmekte ve onlardan olayları kavramak için eylemlerin nedenleri ve tercihlerin mantığı konusunda sonu gelmez ilginç sorular sormalarını istemektedirler.

Başlangıçta şunu belirtmemiz lazım ki, bizler örnek olayların 'basitçe' olgulardan oluştuğuna inanmıyoruz. Bunun gerçekteki anlamı, olgusal materyalin analizine rehberlik eden teorik varsayımların görüntünün arkasında gizlenmiş olduğudur. Görünüşte ampirik olan şöyle bir soruyu ele alalım: 'Amerika Birleşik Devletleri, Filistin Devlet Başkanı Mahmut Abbas'ın Eylül 2011'de ortaya koyduğu Filistin'in Birleşmiş Milletler'in tam üyesi olması gerektiği önerisine niçin destek vermeyi reddetmiştir?' İlk bakışta böyle bir soru oldukça açık cevapları gündeme getirecektir. Ancak üzerinde daha fazla düşünüldüğünde her biri doğrudan ya da dolaylı teorik konumlandırmalarla ele alınabilecek ciddi meseleler ortaya çıkacaktır. ABD derken biz neyi kast ediyoruz? Başkan Obama'yı mı? Kabineyi mi? Kongre'yi mi? Amerikan halkını mı? Amerikan iş çevrelerini mi? Dışişleri Bakanlığını mı? Amerikan medyasını mı? Dünyada hakim askeri güç konumunda olan ve BM Güvenlik Konseyi'nde

veto yetkisi bulunan ülkeyi mi? 'Reddetti' kelimesini kullanırken neyi kast ediyoruz? Başkan Obama, Filistin'in BM üyeliğiyle ilgili herhangi bir meselenin Orta Doğu'daki daha geniş kapsamlı sürecin bir parçası olarak görülmesi gerektiğini söylemiştir. Dolayısıyla söz konusu olan basit bir reddetme değildir; Filistin'in üyeliği İsrail'e güvenlik garantileri verilmesiyle ilişkilendirilmiştir. Başkan Obama'nın tepkisi, gerçekten ABD'nin Orta Doğu'daki çıkarlarını veya iki devlet çözümüyle ilgili değişen fikirleri mi yansıtıyordu? Yoksa İsrail yanlısı lobinin gücü ve bir sonraki Amerikan seçimleri gibi iç siyasi meselelerle mi alakalıydı? Bu tür sorular okuyuculara beyhude akademik spekülasyon egzersizleri gibi gelebilir, fakat gerçekte öyle değildir. Dış politika kararlarının temel aktörleri, girdileri ve çıktıkları ile ilgili kritik soruları cevaplandırmak, dış politikanın ne olduğu, onu kimin yaptığı ve uygulamanın nasıl değerlendirileceğiyle ilgili olarak kişinin kendini konumlandırması anlamına gelmektedir. Bu tür sorulara verilen cevaplar öncelikle teori alanında, ardından da örnek olay çalışmalarında bulunur.

Bu Giriş bölümünde dış politika teorisinin tarihini genel olarak ortaya koyma ihtiyacı hissetmiyoruz, çünkü bu konu Valerie Hudson'ın hazırladığı birinci bölümde uzman titizliğiyle ele alınmıştır. Ancak burada üç şey yapmak istiyoruz. Birincisi dış politika çalışmasının günümüz dünyasıyla bağlantısı konusunda bir şey söyleyeceğiz. İkincisi dış politika çalışmasını ilgilendiren tanımsal meselelerden bazısına bakacağız. Son olarak da dersi verenlerin ve öğrencilerin çalışmayı bir ders kitabı olarak hazırlarken neyi amaçladığımızı anlamları için ikinci baskının gözden geçirilmiş tasarımını tartışacağız.

Dış Politikanın Günümüz Dünyasıyla Bağlantısı

Dış politikanın dünya politikası çalışmasıyla iki şekilde alakası bulunmaktadır. Birinci olarak 11 Eylül'den sonraki dünya politikasının gündemiyle ve dış politikaya yeniden daha fazla ilgi duyulmasıyla ilgisi mevcuttur. İkinci olarak da dış politika ve Uluslararası İlişkiler (IR) çalışmaları arasındaki akademik diyalogla daha ileri düzeyde alakalı hale gelmiştir. Bu iki konu üzerinde aşağıda ayrıntılı şekilde durulacaktır.

Geçen yirmi yılın büyük kısmında uluslararası ilişkiler disiplindeki temel tartışma uluslararası sistemin yapısıyla ilgili olmuştur: İki kutupluluk niye azalmıştır ve onun yerine geçen sistemin doğası – tek kutupluluk mu yoksa çok kutupluluğa doğru gidiş mi – nedir? 11 Eylül olayları bu durumu değiştirmiştir. Çünkü bu olaylar, dikkatlerin devletler ve diğer bağımsız aktörler tarafından ele alınan kararların önemine ve Amerikan ve İngiliz istihbarat servislerinin ortaya konan amaç için uygun olmamasının nedenlerine odaklanması sonucunu doğurmuştur. Dünya Ticaret Merkezi'ne yönelik saldırılardan uzaklaşarak bu saldırılara verilen tepkilere yönelen ve ABD'nin dünyadaki rolüne odaklanan yeni çalışmalar, dış politika çalışmasından (ör. Walt 2006) faydalanmıştır ve bu yüzden onunla alakalı olmuştur.

Okuyucular hemen dış politikanın el-Kaide gibi bir aktörün davranışlarının tartışılmasında herhangi bir rolünün olmadığını düşünebilirler. Bize göre dış politika genellikle devletlerin davranışlarıyla alakalı görülse de diğer aktörlere de uygulanabilir. Bu anlamda dış politikası olan şirketler, bölgesel yönetimler ve devlet dışı aktörlerden bahsetmek mümkündür. Dış politikanın klasik bir tanımı Walter Carlsnaes tarafından ortaya konmuştur. Ona göre dış politika, 'açıkça belirtilmiş hedefler, taahhütler ve/veya emirler şeklinde ifade edilen eylemlerin etkide bulunmak istenen ve toprak temelli meşruiyetlerin ötesinde yer alan hedeflere, koşullara ve aktörlere – devlet ve devlet dışı – yöneltilmesini' öngörmektedir (Carlsnaes 2002: 335). Bu kitaba katkıda bulunanların çoğunun kabul ettiği daha kapsamlı bir tanım Christopher Hill tarafından yapılmıştır. O da dış politikayı 'bağımsız bir aktör (genellikle bir

devlet) tarafından uluslararası ilişkilerde gerçekleştirilen resmi dış ilişkilerin toplamı' olarak tanımlamıştır (Hill 2003: 3).

Birçok IR uzmanına göre 1990'larda hız kazanmış olan küreselleşme ve karşılıklı bağımlılık süreçleri bir aktör olarak devletin altını oymuş ve uluslararası ilişkileri açıklama bakımından devletlerin dış politikasına odaklanmanın önemini II. Dünya Savaşı sonrası dönemin önceki zamanlarına göre azaltmıştır. Bununla birlikte başka araştırmacıların iddia ettiği gibi küreselleşme ve karşılıklı bağımlılık devletin ortadan kalkmasına neden olmamıştır. Bir taraftan devleti sınırlandırırken diğer taraftan devletin önemini artırmıştır. Devleti sınırlandırmıştır, çünkü devletin istediği şekilde hareket etme özgürlüğünü sınırlandıran sayıları gittikçe artan kısıtlamalar mevcuttur. Küreselleşme devletin kendi geleceğini kontrol etme yeteneğini ciddi şekilde azaltan bir karşılıklı bağımlılık ağı yaratmıştır. Ancak devlet aynı zamanda eskisine göre daha önemli hale gelmiştir, çünkü halklar küreselleşmenin etkilerini azaltma konusunda devletten beklenti içerisinde olmaya devam etmiştir. Devletin beklentilere göre davranması politikalarının (iç yatırımdan iklim değişikliğine kadar) kapsamını eskiye göre genişletmiştir. Bu anlamda küreselleşme ve karşılıklı bağımlılık devletin önemini azaltmamış, fakat onu daha karmaşık hale getirmiştir. Bu konuda iyi bir örnek, dış politika kararlarının devlet içindeki insanlar üzerinde doğurduğu 'geri tepme' etkisidir. Örneğin Bush yönetimini eleştirenler, terörist tehditleri ortadan kaldırmaya yönelik geniş kapsamlı stratejinin hem ABD hem de uluslararası düzen açısından daha fazla güvensizliğe neden olabileceğini iddia etmişlerdir. Bu, bizim daha önce ortaya koyduğumuz dış politika fikrinin devlet dışı aktörlere uygulanabileceği yorumumuzla ilişkilidir. Biz şimdi 'dış politikayı' etkili sosyal hareketlerden Avrupa Birliği gibi bölgesel aktörlere kadar geniş bir yelpazeye yayılan aktörlerin yaptığı bir şey olarak görme eğilimi içerisindeyiz. Bu aktörlerin dış politikaları bulunmaktadır ve sonuç olarak diğer devletler ve örgütler üzerinde ciddi etki oluşturmaktadırlar.

Dış politikanın gittikçe ilgili hale geldiği ikinci alan, uluslararası aktörlerin davranışını anlamamıza yenilikçi bir şekilde katkıda bulunmasıdır. Dış politika analizi geleneksel olarak temel dış politika aktörü olarak devlete odaklanmış olsa da bu, realizmin temel varsayımlarını kabul etme anlamına gelmemiştir. Uluslararası sistemin değişik teorik çerçeveler bağlamında çalışılabilmesi gibi aynı şey dış politika için de geçerlidir. Gerçekten bu kitabı yönlendiren hususlardan bir tanesi, dış politikayla ilgili teorik çalışmaları IR'daki ve daha alt düzeyde olmak üzere politika disiplindeki genel eğilimlerle bir araya getirmektir. IR teorisinin dış politika düşünceleriyle yeniden bütünleştirilmesinin örnekleri kitabın başlangıç kısmında mevcuttur. Burada önde gelen teorisyenler dış politikanın üç temel IR teorisiyle (realizm, liberalizm ve inşacılık) ilişkisini ele almıştır. Kitabın diğer bölümlerinde yazarlar daha radikal uluslararası ilişkiler yaklaşımlarından bazısını (örneğin post-yapısalcılıktan çıkarılan görüşleri ve söylemin gücüyle ilgili çalışmaları) analiz etmiştir. Bunun bize söylediği şey, dış politikaya yönelik olarak tek bir yaklaşımın değil birçok yaklaşımın olduğudur. Son olarak dış politika, sosyal bilimlerdeki temel tartışmaların, özellikle de yapı ve aktörün görece önemiyle ilgili tartışmanın ve dış politika davranışının anlaşılması mı yoksa açıklanması mı gerektiği konusundaki tartışmanın incelenmesi bakımından neredeyse mükemmel bir alandır.

Dış politika teorisi: disiplinin temelleri

Başlangıçta *Dış Politika: Teoriler, Aktörler, Örnekler* kitabının temelinde yatan şeyin, dış politika çalışmasının bağımsız bir entelektüel alan olarak görülmemesi gerektiği inancı olduğunu söylememiz gerekir. Bu, önemli bir husustur, çünkü II. Dünya Savaşı'nın sonundan beri

geçen dönemin çoğunda Dış Politika Analizi (DPA) olarak bilinen gittikçe gelişen bir yaklaşım söz konusu olmuştur. Valerie Hudson'un hazırladığı bölüm DPA'nın tarihini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. O yüzden burada ayrıntılı bir şekilde ele alacak değiliz. Fakat burada bu kitabı niçin DPA'yla sınırlı tutmak istemediğimizi açıklamamız gerekir.

DPA 1950'lerde gelişmiştir ve sonraki otuz yıl boyunca IR içerisinde canlı bir araştırma topluluğu olarak varlığını devam ettirmiştir. Hudson'un belirttiği gibi her biri bir paradigma kitabına odaklanan üç temel tema mevcuttu. Snyder, Bruck ve Sapin'in 1950'lerdeki çalışmasından ve daha sonra 1960 ve 1970'lerdeki bürokratik ve örgütsel politika çalışmalarından (özellikle Allison ve Halperin'in çalışmasından) ilham alan birinci yaklaşım dış politika yapımına odaklanmıştır. İkinci olarak Kenneth Boulding ile Harold ve Margaret Sprout'un 1950'lerdeki, Alexander George ve Michael Brecher'in 1960'lardaki ve Irving Janis'in 1970'lerdeki çalışmasından ilham alınarak dış politika yapımının psikolojik boyutuna odaklanılmıştır. Üçüncü olarak da Jim Rosenau'nun 1960'lardaki devletlerin genetik özellikleriyle dış politika kaynakları arasındaki ilişkisiyle ilgili çalışmasından esinlenerek karşılaştırmalı dış politika (KDP) teorisi oluşturma denemesinde bulunulmuştur. DPA, orta düzey teoriler, yani bütün dış politika davranışlarını genel olarak açıklayıcı olmayan, fakat ya bazı devlet türlerinin dış politikalarını ya da belli durumlardaki (krizler gibi) dış politikayı açıklayan teoriler oluşturmaya çalışmıştır.

1980'lerin sonunda DPA gözden düşmeye başlamıştır. Hudson bu gözden düşmenin nedenlerini tartışmıştır. Temel nedenlerden bir tanesi, KDP projesinin güçlü bir teorik çerçeve geliştirmemesidir. Ancak KDP başarısız olsa da DPA'nın diğer iki temel dalı – psikolojik süreçler ve politika yapımı çalışmaları – dış politikayla ilgili güçlü ve dirençli açıklamalar ortaya koymuştur. Bu yüzden DPA'yı dış politika çalışmasına yönelik tek yaklaşım olarak görmek, tartışmalarımızı sınırlandıracak ve kitabımızı sadece 1960 ve 1970'lerde en etkin ve en verimli dış politika yaklaşımı olan yaklaşımla bağlantılı kılacaktır. Kısaca belirtmek gerekirse dış politika çalışmasını sadece DPA'yla sınırlı tutmak doğru değildir, çünkü DPA'nın ele aldığından daha fazla teori bulunmaktadır ve DPA son yirmi yıldır gözden düşmüştür. 11 Eylül'den sonra ABD'nin dünyadaki rolü konusundaki çok sayıda çalışma DPA'nın bürokratik politika ve grup düşüncesi gibi temel yaklaşımlarıyla bağlantı kurmuşlardır, fakat DPA'nın alt alanları içerisinde yer almamışlardır.

Biz dış politikanın dinamiklerinin geniş bir yelpazeye yayılan IR çalışmalarında bulunduğuna inanmaktayız. Gerçekten dış politika araştırmasının nesnelere, çok sayıda sosyal bilim alanından ve (IR yanında karşılaştırmalı politika ve kamu politikası da dâhil olmak üzere) değişik alt alanlardan faydalanılmasını gerektirmektedir. Genel olarak daha geniş sosyal bilimlerle bağlantı kurulması bağlamında dış politika çalışması, sosyal psikoloji alanındaki politika yapımı çalışmalarıyla ve siyasi sürecin ekonomik yorumlarından ortaya çıkarılan politik yapımının rasyonel aktör modelleriyle bağlantı kurulmasına ihtiyaç göstermektedir. Siyaset bilimi çalışmalarıyla bağlantıda, nesnelere nasıl tanımlandığı öne çıkmaktadır. Devlet davranışının bir boyutu olarak dış politika, politik yapımını ve devletler arası ilişkiler gündemi bağlamında birim davranışını temsil etmektedir. Bu yüzden kamu politikasının bir türü olarak iç işlerinden ayrı tutulabilir. Kavramsal olarak dış politika, hedefinin (genellikle) iç süreçler dışındaki aktörler olması şeklindeki temel fark baki kalmak şartıyla kamu politikası çalışmalarının çoğuyla ilişkilidir.

Bu disiplinler arası olma bağlamında biz yine de dış politikayla IR arasında özel bir ilişkinin olduğuna inanmaktayız. DPA, uzak bir kuzen gibi genellikle IR'ın bir alt alanı olarak görülebilmektedir. Yukarıda vurguladığımız gibi DPA, başka disiplinler arası katkılar yanında kamu politikası, karşılaştırmalı politika, realizm ve psikoloji arasında sıkıntılı bir konuma

sahip olmuştur. IR, (onlarla her zaman meşgul olmasa bile) devlet davranışının ilkelerini açıklayan değişik yaklaşımlar içerse de DPA'nın temel boyutlarını tartışmada pek kullanılmamaktadır. Bu, biraz tuhaf gözükmemektedir, çünkü ikisi de aynı şey hakkında konuşmaktadır. İkisi de devlet davranışının girdi ve çıktılarını anlamakla ilgilenmektedir. Kavramsal bir duruş çerçevesinde de her ikisi hangi yöntemin devlet davranışını ve onun temelinde yatan güdüleri anlama, açıklama ve hatta tahmin etmede en iyi olduğunu belirlemeye çalışmaktadır. Ancak iki alan analiz düzeyleri ve analiz birimleri bakımından bazen farklılık göstermektedir.

İki alan arasındaki yukarıda değinilen bağlantı her zaman hem örgütsel hem de entelektüel açıdan güçlü olmuştur. Örgütsel olarak DPA, otuz yıldır Uluslararası Çalışmalar Derneği'nin (International Studies Association= ISA) daimi grubudur. Son yıllarda dış politika konusunda yeni bir ISA dergisinin yayınlanmaya başlamasıyla söz konusu bağlantı daha da güçlendirilmiştir. Bütün IR tarihi boyunca entelektüel çerçevede temel teoriler içerisinde bu teorilerin uluslararası sistemin mi yoksa dış politikanın mı teorileri olduğu konusunda sürekli bir tartışma yaşanmıştır. Bu konu en bilinen şekliyle David Singer'ın ufuk açıcı nitelikteki 'Uluslararası İlişkilerde Analiz Düzeyleri' makalesinde (Singer 1961) tartışılmıştır. Bu makalede Singer, IR'ı analiz edebileceğimiz iki temel düzeyin devlet ve sistem düzeyleri olduğunu, her birinin kendine göre güçlü ve zayıf yanlarının olduğunu, fakat her birinin (aktörler olarak devletler arasındaki farklılıkları abartarak ya da küçümseyerek) açıklamalarında önyargılara yer verdiklerini belirtmiştir. Benzer bir tartışma Kenneth Waltz'un *Man, the State, and War* (İnsan, Devlet ve Savaş) (Waltz 1959) kitabında baştan sona yer almıştır. Waltz, savaşla ilgili açıklamaların üç düzeyde geliştirildiğini tespit etmiştir: insanın doğası, devletin türü ve uluslararası sistemin yapısı. Üç düzeyden son ikisi onun çığır açıcı kitabı *Theory of International Politics*'te (*Uluslararası Politikanın Teorisi*'nde) alternatif açıklama tercihleri oluşturmuştur. Daha yakın zamanda IR ile daha önce DPA olarak isimlendirilen şey arasında yeni ve dinamik bir karşılıklı etkileşim geliştirilmiştir. Bu çerçevede iyi bir örnek Christopher Hill'in seçkin kitabı *The Changing Politics of Foreign Politics*'tir (*Dış Politikanın Değişen Politikası*'dır) (Hill 2003). Bu kitapta, Hedley Bull ve R. J. Vincent gibi uluslararası toplum teorisine bağlantılı yazarlarda görülen fikir ve kavramlardan ileri derecede faydalanılmıştır.

Disiplinin temelleriyle ilgili ele alınan son konu, dış politika teorisine ve IR'in son zamanlardaki daha radikal açıklamalarıyla ilişkilidir. David Campbell (1989, 1992) ve Henrik Larsen (1997) hariç olmak üzere genelde en fazla eleştiri getiren teorisyenler, belli devletlerin ya da egemen aktörlerin değerlerine ve çıkarlarına normatif bağlılığı ima ettiği için dış politika çalışmasından uzak durmuşlardır. Ancak biz, devletleri ciddiye almanın, 'normal' ve 'uygun' uluslararası politika analiz birimi olarak devletlere öncelik vermekle aynı şey olmadığına inanmaktayız. Kısaca belirtmek gerekirse böyle bir odaklanmanın devlet merkezli olma şeklinde bir hata işleme anlamına geldiğini düşünmemekteyiz. Dış politikanın vazgeçilmez bir boyutu olan devlet davranışını çalışmak kişiyi devletçi yapmaz.

Colin Hay'in eleştirel politika analiziyle ilgili çalışması (Hay 2002), Paul Williams (2005: 5-7) tarafından dış politikaya uygulanmak üzere düzgün şekilde adapte edilmiştir. Onu takip ederek biz devletçi olmayan dış politika oluşturulmasında eleştirel politika analizinin beş ilgili özelliği olduğunu düşünmekteyiz:

- Eleştirel dış politika, deneyselci olmadan deneye dayanmalıdır. Yani analiz gerçek örnek olay çalışmalarına ve kanıtlara bakmalıdır, fakat bunu açık bir teorik ve normatif bağlılık çerçevesinde yapmalıdır. Deneyselcilik, analizin bir şekilde 'tarafsız' olmasını ve kanıtların, başkalarının değil belli 'gerçeklerin' kullanılmasına neden olan teorik ve normatif bakış açılarıyla lekelenmemesini öngörür.

- Hem yapı hem de aktör dikkate alınmalıdır. Bu, beşeri ve sosyal bilimlerde gündeme gelen en çekişmeli tartışmalardan biridir. Bu tartışmanın temelinde Hollis ve Smith'in (1991) belirttiği şekliyle sosyal dünyada her zaman söylenebilecek en az iki hikâyenin olduğu düşüncesi yer almaktadır. Böylece biz, devletin davranışını, ya uluslararası sistemin yapısının bir sonucu olarak ya da devlet içindeki politika yapımının bir ürünü olarak açıklayabiliriz. Hay (ve Williams) dış politikada hem aktörün hem de yapının etkin olduğunu ve verilen kararların (aktör) her zaman belli kısıtlamalar seti (yapı) içerisinde verildiğini vurgulamıştır.
- Dış politikaya eleştirel yaklaşım, politikayla ilgili olarak kapsamlı bir görüş benimser ve politikayı sadece devlet düzeyinde gündeme gelen bir şey olarak görmekten kaçınır. Devletler, kendilerini, eylemlerinin içerisinde hükümetler dışı örgütler (NGO'lar) ve dışarıda ulus-ötesi normlar/sosyal hareketler tarafından şekillendiği bir durum içerisinde bulurlar. Bu yüzden dış politikayla ilgili eleştirel açıklamalar, siyasi alanın daha geniş tanımına bakmak için devlet organları ve grupları arasındaki ilişkinin ötesine geçerler ve özellikle dış politika kararlarından kimin kazançlı çıktığı ve kimin kaybettiği çerçevesinde bireylerin ve grupların rolüne bakarlar.
- Dış politikayı eleştirel şekilde çalışmak, aynı zamanda bilgi ve gerçeklikle alakalı önemli teorik meselelerle karşılaşmak anlamına gelmektedir. Bir taraftan fikirlerin/inançların/söylemlerin karar vericilerin içinde buldukları dünyayı şekillendirmesi ve inşa etmesi anlamında bilgi inşa edicidir. Diğer taraftan liderlerin rasyonelitenin belli bir eylemin *nedeni* olarak kabul edilmesinden kaçınmak gerekmektedir. Bütün eleştiri eğilimli araştırmacılar, sözlerle eylemler arasındaki farkı araştırırlar – daha da ötesi bu tür farklılıklar, akademisyenlere, liderleri politika açıklamalarında ve taahhütlerinde yer alan iddialar ve ölçütlerden sorumlu tutma imkânı tanır.
- Eleştirel dış politika çalışması, siyasi sürecin durumsallığını tanır. Karar vericiler özgürlüklerini sınırlandıran parametreler içinde faaliyet gösterirler, fakat kararları kendileri verirler. Bu şekilde eleştirel yaklaşım olguların her zaman farklı olabileceğini kabul eder – dış politika hiçbir zaman basitçe bir gereklilik alanı değildir.

Hay'ın beş noktasına biz bir altıncısını ekleyebiliriz:

- Eleştirel olma, liderlere ve onların niyetlerine yönelik olarak kötü inanç beslenmesini öngörmez. Olaylara verilen tepkilerin çoğu kere iyi ya da doğru tercihler olmadığı anlamına gelir. Sorumlu araştırmacılık, kararlı eylemlerin fiyatı kadar karar vermemenin maliyetini dikkate almayı gerektirir. Örneğin Ekim 1962'deki Küba Füze Krizi sırasında Başkan Kennedy, Küba etrafında abluka ilan edilmesi şeklinde tartışmalı bir karar vermiştir. Bu, krizin tırmanması riskini gündeme getirmiştir. Fakat Kennedy'nin o dönemde vurguladığı gibi hiçbir şey yapmama bir seçenek değildi. Benzer şekilde 2002-2003 döneminde Irak'la ilgili diploması örneğinde diploması oyunundaki her hareketin büyük bir stratejik planın bir parçası olduğuna inanmak oldukça kolaydı. Saddam Hüseyin, dünyayı, silahsızlanma konusunda ciddi olduğuna ikna etmek için çok daha fazlasını yapabiliirdi. İngiltere de ABD'nin cezalandırıcı savaş yapma arzusunu geciktirebilir – ya da muhtemelen tamamen rayından çıkarabiliirdi. Liderler tarafından verilen kararlar önemlidir ve çoğu kere liderler açısından alternatif politika tepkileri mevcuttur, fakat onlar bu tercihleri uygulamaya koymamayı tercih ederler. Kısıtlama ve belirsizlik koşulları altında da olsa dış politikanın bir kararlar ve eylemler alanı olduğunu düşünerek tarihi sonuç-

ları kesin doğrular olarak değerlendirmememiz gerekir. Eski Amerikan Dışişleri Bakanı Madeleine Albright'ın dediği gibi 'tarih ileri doğru gerçekleşir, fakat geriye doğru yazılır.'

Birlikte ele alındığında dış politikaya yönelik eleştirel yaklaşımın, DPA çerçevesinde geleneksel olarak yapıldığından farklı olarak daha geniş bir siyaset düşüncesi içinde dış politikaya bakma olanağı sağladığına inanmaktayız. Dış politika konusunda düşünmenin bir çerçevesi olarak önceki altı nokta çerçevesinde ele alınan eleştirel yaklaşım düşüncesi, DPA'nın temsil ettiği sınırlı perspektiflere göre önemli avantajlar sunmaktadır. Özetlemek gerekirse bütün IR teorileri devlet davranışıyla ilgili varsayımlarda bulunur. Onlarla dış politika çalışması arasındaki ilişki mutlak anlamda kaçınılmazdır. DPA'yı suni olarak değişik sosyal bilim deliklerine sokmaya çalışmak iyi bir fikir değildir. Daha uygun olan şey, dış politikanın *geniş kapsamlı* dinamiklerini ve DPA alt alanının *spesifik* bulgularını analiz etmektir. Her iki husus az sayıda hâkim IR yaklaşımlarının detaylı incelemesine tabi tutulmuştur.

İkinci baskının örgüsü

Valerie Hudson'un birinci bölümde belirttiği gibi 1950'lerden beri DPA, dış politikayla ilgili üç analiz düzeyine bakarak devletler arası ilişkilere cevaplar aramıştır. Bu düzeyler *bireyler* (psikolojik/sosyolojik çalışmalar), *gruplar* (grup temelli analiz) ve *devletlerdir* (karşılaştırmalı dış politika). Bu üç analiz düzeyi büyük ölçüde bu kitabın örgütleyici temasıdır. Hudson'un DPA'nın iniş ve çıkışlarını değerlendirmesiyle başlayarak kitap hem DPA perspektiflerini (Stein ve Robinson) hem de geniş kapsamlı IR perspektiflerini (Hill ve Carlsnaes) kullanarak bireyler, gruplar ve devletlerin rolünü ele almaktadır.

Bu kitabın literatüre kattığı ve gerçekten onun mantığını oluşturan şey, devletten devlete faaliyetler üzerine ışık tutulmasında IR teorisinin rolünü dikkate almaktır. Elbette DPA, 'büyük ilkelerle gerçekliğin karmaşıklığı arasında orta yolu bulan' Rosenau'nun kaptanlığında orta düzey teori denizine açılmıştır. Bu eşitliğin her iki tarafıyla ilgili olarak büyük miktarlarda disiplinler arası veriler toplanmıştır. Hudson'un işaret ettiği gibi bu veriler Amerikan, İngiliz ve Avrupa okullarında neyin düzgün dış politika analizi oluşturduğu konusunda yeni görüşler ortaya çıkarılması bakımından önemli olmuştur. Fakat doğru metotlar ve araçlar konusunda ortaya çıkan bir tıkanma, aşılması halinde mevcut farklı yaklaşımlar arasındaki farklılığı daha da genişletecek olan bir 'yöntem tıkanıklığı' ortaya çıkarmıştır. 'Büyük ilkelerle' ilgili analizler ise temelde IR'da mevcut olan açık önermelerle yakından bağlantılı olma avantajına sahip olmamıştır. Carlsnaes, bize Morgenthau'nun 'on dokuzuncu yüzyıl Avrupa diplomatik uygulamasının ilkelerinin Amerikan sosyal biliminin daha genel kurallarına' dönüştürülmesi (Guzzini 1998:1) konusundaki çalışması sayesinde realizmin önermeleri değişkenlerle ilişkilendirme kapasitesine sahip olduğunu hatırlatmaktadır. Realist, liberal, inşacı ve post-yapısalcı ilkelerin hepsi eşit derecede egemen devletlerin dış davranışlarıyla ilgili güçlü açıklamalar getirebilirler.

Birincisi gibi kitabın ikinci baskısı da yeni bir orta düzey teori üretme girişiminde bulunmamaktadır. Diğer taraftan temel aktörler, yapılar, eylem motivasyonları ve dış politika uygulaması türlerinin kavramsal açıklayıcısı olarak IR teorisinden faydalanmaktadır. Kitap, birinci baskıda olduğu gibi bir devlet davranışı türü ve bir entelektüel alan olarak dış politikada geçerli olan genel ilkeleri ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaya odaklanmıştır ve bu konuda IR teorisini temel kaynak olarak kullanmıştır. Bu bağlamda takip eden bölümler DPA'nın birey ve grup temelli analizlerini dikkate almıştır, fakat eşit derecede nihai olarak

dış politikayı sınırlandıran devletler arası dinamiklere de ışık tutmaya çalışmıştır. Bu yüzden bu kitabın özgün yönü, yakında vefat eden James Rosenau'nun verdiği tavsiyede saklıdır. Bu da 'dış politikanın anlaşılmasında – liderlerden uluslararası sisteme kadar uzanan – değişik analiz düzeylerinde' güçlü ve bütünlükçü analizler ortaya koymaktır.

Kitapta ortaya konan IR perspektiflerinin rolü sadece DPA için hazırlık yapmak değildir. Kast edilen şey öğrenciler, analizciler ve uygulayıcılar için kavramsal sonuçlar ortaya çıkarmaktır. Kitabın yazarları IR'ın birey, devlet ve yapısal dinamikleriyle DPA'da geçerli olan aynı analiz düzeyleri arasındaki tamamlayıcılığa işaret ederek bunu gerçekleştirmektedirler. Sonuç olarak bu ders kitabı bir tür köprü kurma denemesidir. DPA ile IR arasındaki boşluğu kapatmak, IR'ın (DPA'da Snyder ve başkaları tarafından kapsamlı şekilde ele alınmış) çok düzeyli ve çok nedenli dinamikleri daha iyi ele almasını sağlayacaktır. Ayrıca DPA'nın da 'genel ilkeler' konusunda daha açık fikir sahibi olmasını temin edecek, böylece dış politikanın *kavramsal* ve *uygulama* yönlerini mümkün olduğunca dengede tutacak ve her iki taraf açısından uygun bağlantılar sunacaktır.

Biz kitabın yazarlarından öğrencilerin 'uluslararası ilişkilere giriş' dersini aldıklarını varsaymamalarını istedik. Bu yüzden kitabın başında dört temel IR perspektifini açıklamanın nedenlerinden biri, öğrencilerin aktörler, çıkarlar, taahhütler ve çıktılarla ilgili realist, liberal, inşacı ve post-yapısalcı düşünceleri anlamalarını sağlamaktır. Kitabın ikinci baskısı söylem analiziyle ilgili yeni bir bölümü kitaba dâhil ederek orijinal kavramsal bakış açılarına ilave bir katkı sağlamayı hedeflemiştir. Burada da amaç, devlet davranışının geniş kapsamlı dinamiklerine ve DPA'nın belli temel ilkelerine ışık tutmaktır. Burada Wohlforth realizmi sadece devletin ortaya çıkarıcısı olarak değil, fakat devlet idaresinin kavramsal temeli olarak ele almış ve Schmidt tarafından daha ileri düzeyde açıklanan anarşi, varlığını devam ettirme, ulusal çıkar ve ulusal güvenlik arasındaki bağları daha açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bizim örnek olay çalışmalarımızın birçoğunun ortaya koyduğu gibi realist bakış hâlâ ayakta ve canlıdır ve birçok dışişleri bakanlığında etkisini sürdürmektedir.

Liberalizm bireyler, devletler ve yapılarla ilgili daha karmaşık açıklamalar getirme yeteneği bağlamında ele alınmıştır. Doyle'nin işaret ettiği gibi, liberalizm hem bir dış politika davranışı hem de kavramsal bir araç olarak anlaşılmalıdır. Onunla dış politika eylemleri yeniden ele alınmakta ve bireyler, fikirler ve ideallerin (insan hakları, özgürlük ve demokrasi) dış ilişkileri doğrudan etkileyen sosyal güçlerle (kapitalizm, piyasalar) ve siyasi kurumlarla (demokrasi, temsil) nasıl bağlantılı olduğu konusuna ışık tutulmaktadır.

İnşacılık devlet kara kutusunun açılmasında bir adım daha ileri gitmekte ve güç, etki ve çıkarla ilgili sayısız faktörün daha derinlemesine anlaşılmasını sağlamaktadır. Flockhart, inşacılığın NATO gibi ittifakların nasıl yeni durumlara kendilerini adapte ettiklerini anlama kapasitesine sahip olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. O ve Carlsnaes, bireylerin politika yapımını, örgütlerin ve bürokratik birimlerin rolünü (önce Allison tarafından ele alınmıştır) ve uluslararası toplumun faaliyetlerini incelerken IR ve dış politikanın birlikte kullanılması olasılığını öne çıkarmıştır. Bu tutum, uluslararası düzeyde daha ileri boyuta götürülmüştür. Uluslararası düzeyde Barnett, Axworthy, Dunne ve Hadfield'in çalışmalarında temel normlar ulusal ve uluslararası hedefler bağlamında dış politikalara rehberlik edecek bir pusula gibi hizmet görmektedir. Robinson tarafından hazırlanan medyanın dış politika üzerindeki etkisini söylem analiziyle ele alan bölüm bu fikirleri tamamlayıcı niteliktedir. Hansen tarafından hazırlanan söylem analiziyle ilgili yeni bölüm, IR perspektiflerini güncelleyerek ve aynı zamanda söylenen ve söylenmeyen şeyleri daha açık şekilde anlamak için dış politikanın metinsel eserlerinin sistematik şekilde çözümlenmesi gerektiğini ikna edici şekilde iddia ederek 1. Kısmı toparlamıştır.

İddia edildiği üzere IR yaklaşımları DPA'nın üç yaklaşımında mevcut olan varsayımların doğruluğunu test etmede yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda teori temelli bir yaklaşım, hiçbir şekilde DPA'yı devletin rolünü 'metafizik bir soyutlama' olarak görmeye zorlamamaktadır. Burada ele alınan realist, liberal, inşacı ve post-yapısal görüşler soyutlamalara başvurmamakta, fakat devlet gücünün çok sayıdaki dinamiklerine ve devlet eyleminin arkasındaki güdülere ışık tutmaktadır. Bu konudaki kanıtlar kitabın dört tematik bölümünde bulunmaktadır. Bu bölümlerde realist, liberal, inşacı ve post-yapısal yaklaşımlar uluslararası güvenlik, ekonominin yönetimi ve normatif dış politikayla ilgili dış politika tercihlerini açıklamak için kullanılmıştır. IR-Dış Politika etkileşimi örnek olay çalışmalarının her birinde mevcuttur. Khong ve Dunne ulusal güvenliği sırasıyla Amerikan yeni muhafazakârlığı ve Irak'a yönelik İngiliz dış politikası bağlamında ele alırken, Narlikar ekonomik dış politika ve Hadfield ulusal güvenlikle ulusal kaynaklar arasındaki örtüşme konularını incelemiştir. Axworthy, Foot ve Aggestam da sırasıyla Kanada, Çin ve Avrupa Birliği'nin dış politika perspektiflerinin değişmesinde normların rolünü çalışmıştır. Sivriken güçler ve bölgeler dünyasını yansıtmak şeklinde Stansfield Arap-İsrail barış sürecini etkileyen kültürün rolünü incelerken, McDonald ve Tickner tarafından hazırlanan bölümler de sırasıyla Avustralya'nın dış ve güvenlik politikasıyla bağlantılı olarak iklim değişikliğini ve Brezilya ile Latin Amerika'nın uluslararası siyasi analizdeki rolünü ele almıştır.

Özetlemek gerekirse kitabın altı emel özelliğinin olduğunu düşünmekteyiz. Birincisi bu Giriş bölümünde açıkladığımızı ümit ettiğimiz üzere amacımız, DPA çalışmalarıyla IR'ın daha geniş teorik perspektifleri arasında bir köprü kurmaktır. İkincisi ve bununla bağlantılı olarak kitaba yapılan katkılar, dış politikanın açıklanmasında ve anlaşılmasında tek bir yaklaşım olmadığını ortaya koymaktadır. Bu alan, birçok disiplinle bağlantısı olan ve değişik teorik bakış açılarından faydalanan çeşitliliğin ağır bastığı bir alandır. Üçüncüsü kitap, dış politikayla ilgili bilgiyi, deney ışığında teori ve teori ışığında örnek olaylar üzerine oturtmaya çalışmaktadır. Dördüncüsü biz, Hudson tarafından tespit edildiği üzere DPA'nın her üç temel alanında (grup karar vermesi, psikoloji ve devlet düzeyi açıklamaları) çalışmaların kitapta yer almasına özen gösterdik. Beşincisi kitapta yer alan çalışmalar bizim dış politikayla ilgili düşüncemizi devletle sınırlı tutmamaktadır. Kitaba katkıda bulunanların çoğu birçok başka örgüt ve aktör türünün dış politika oluşturmaya ve takip etmeye muktedir olduğu görüşünde hemfikirdir. Bu yüzden bu kitapta ortaya konan açıklamaların diğer aktör türlerine uygulanabilir olduğunu düşünmekteyiz. Altıncısı bizler dış politikayla ilgili eleştirel açıklamaların yansımalarına kitabımızda yer verdik. Bu yaklaşımda ilerici normların geçerli olduğu daha geniş siyaset düşüncesinden çıkarsamalarda bulunmakta ve karar vericiler güçlü ve dış yapıların etkisi altında da olsa tercih yapma imkânına sahip aktörler olarak görülmektedir.

Okuyucuların bu kitabı dış politika konusunda düşünmede faydalı ve açık bir rehber olarak göreceğini ümit etmekteyiz. Dış politika çalışması heyecan verici bir yenilenme dönemine girmektedir. Bu kitapta ele alınan teori, kavram ve örnek olay çalışmalarının, dış politika hedeflerine ulaşmaya çalışan aktörlerin karşılaştığı tercihlerin ve açmazların anlaşılmasına yardım edecek değerli bir yol haritası vazifesi göreceğine inanmaktayız.

1. Kısım

**Dış Politika
Analizi:
Teorik
ve Tarihsel
Perspektifler**

Dış Politika Analizinin Tarihi ve Evrimi

VALERIE M. HUDSON

Bölümün İçindekiler

Giriş: üç paradigma çalışması	13
Klasik DPA araştırmaları (1954-1993)	17
Dış politikada karar vermenin psikolojik ve toplumsal çevresi	23
1970'lerin sonunda ve 1980'lerde DPA'nın iç muhasebesi	27
Sonuç: DPA'nın çağdaş araştırma gündemi	30

Okuyucu rehberi

Bu bölüm Uluslararası İlişkilerin (IR) bir alt alanı olarak Dış Politika Analizinin (DPA) evrimini 1950'lerden başlayarak 1993 yılına kadarki klasik dönemi boyunca ele aldıktan sonra kitabın diğer bölümlerinde verilen çağdaş DPA'nın araştırma gündemini ortaya koymaktadır. Richard Snyder ve arkadaşları, James Rosenau ve Harold ve Margaret Sprout tarafından ortaya konan üç paradigma çalışması bu alt alanın temelini atmıştır. Ayrıca bu üç çalışma küçük/büyük gruplarda karar verme, karşılaştırmalı dış politika ve dış politikanın psikolojik/sosyolojik açıklamalarına odaklanarak DPA'daki üç temel alanı ortaya koymuştur. Bu üç temel araştırma alanının DPA'daki önemi zaman içerisinde artmış ve azalmıştır. Günümüzde DPA çalışmaları analiz düzeylerini aşan bütünlüklü açıklamalar getirmeye ve analiz düzeylerini aşıcı çalışma için yeni yöntemler önermeye çalışan araştırmalar arasındaki bağlantıları ele almaktadır.¹

Giriş: Üç Paradigma Çalışması

Dış politika analizinin (DPA) kökenleri nelerdir? Ulusal hükümetlerin devletler arası ilişkilerde yaptıkları tercihleri niçin yaptıklarını anlamaya çalışan tarihçiler ve diğer araştırmacılar olduğu müddetçe DPA türünden çalışmalar – yani teorik temeli tek başına ya da grup içinde hareket eden insan karar vericilerinin olduğu çalışmalar – var olmuştur (bkz. Kutu 1.1). Ancak Uluslararası İlişkiler alanı çerçevesindeki DPA türünden çalışmaların geçmişı, 1950'lerin sonuna ve 1960'ların başına dayanmaktadır.

Üç paradigma çalışması DPA'nın temelini atmıştır.

- *Decision Making as an Approach to the Study of International Politics (Uluslararası Politika Çalışmasına bir Yaklaşım Şekli Olarak Karar Verme)*, Richard C. Snyder, H. W. Bruck ve Burton Sapin (1954: aynı zamanda bkz. Snyder et al. 1963; 2002'de yeniden basıldı).

Kutu 1.1 Temel tanımlar

DIŞ POLİTİKA Ulusal hükümetlerin dış varlıklarla ilişkilerindeki amaçlara ulaşmak için seçtikleri strateji ya da yaklaşım.

DIŞ POLİTİKA DAVRANIŞI Dış politikanın gözlemlenebilir unsurları – dış politika alanında başkalarını etkilemek için kullanılan spesifik eylemler ve sözler; bu tür davranışların kategoriler halinde sınıflandırılmasını da içerebilir. Örneğin çatışma-işbirliği kümesi. Kategoriler olay datası da dahil olmak üzere data oluşturmak için kullanılabilir. Dış politika davranışı rastlantısal ya da hükümetlerin öngörmedikleri davranışları da içerebilir. Ayrıca herhangi bir şey yapmama kararı herhangi davranışsal bir sonuç doğurmayabilir. Bu yüzden dış politika kavramı ile dış politika davranışı kavramı tam olarak birbiriyile örtüşmeyebilmektedir.

DIŞ POLİTİKA ANALİZİ Tek başına ya da grup halinde hareket eden insan karar vericileriyle ilgili teorik temele atıfta bulunarak dış politikayı ya da dış politika davranışını açıklamaya çalışan uluslararası ilişkilerin alt dalı. Bu alt alan belli ayırıcı özelliklere sahiptir:

- Spesifik aktör bilgisi için ulus-devlet analiz düzeyinin altına bakmaya odaklanma.
- Genel aktör teorisine gerçek dünyanın karmaşıklığı arasında bir arayüz olarak spesifik aktör teorisi oluşturmaya odaklanma.
- Çoklu analiz düzeylerini kapsayıcı çok nedenli açıklamalar ortaya koymaya odaklanma.
- Sosyal bilimlerin değişik dallarına ait teorileri ve bulguları kullanmaya odaklanma.
- Dış politika karar verme sürecini çıktılar kadar önemli görmeye odaklanma.

GENEL AKTÖR TEORİSİ Oyun teorisi gibi aktörlerin davranışını genel olarak açıklayan teori.

SPESİFİK AKTÖR TEORİSİ DPA teorisi gibi spesifik aktörlerin davranışını açıklayan teori. Bu tür teori geliştirilebilir, fakat uygulamaya dönük spesifik kapsam koşulları çerçevesinde. Spesifik aktör teorisi orta düzey bir teoridir, çünkü örnek olay çalışmalarından çıkartılan açıklamalardan daha genel niteliktedir, fakat diğer taraftan genel aktör teorisine göre genelleştirilmesini sınırlandıran sıkı kapsam koşullarına muhataptır. Bununla birlikte doğası dikkate alındığında spesifik aktör teorisi, belli varlıkların dış politikası konusunda genel aktör teorisine göre daha zengin açıklamalar sunmakta, hatta daha ileri boyutta tahminler sağlamaktadır.

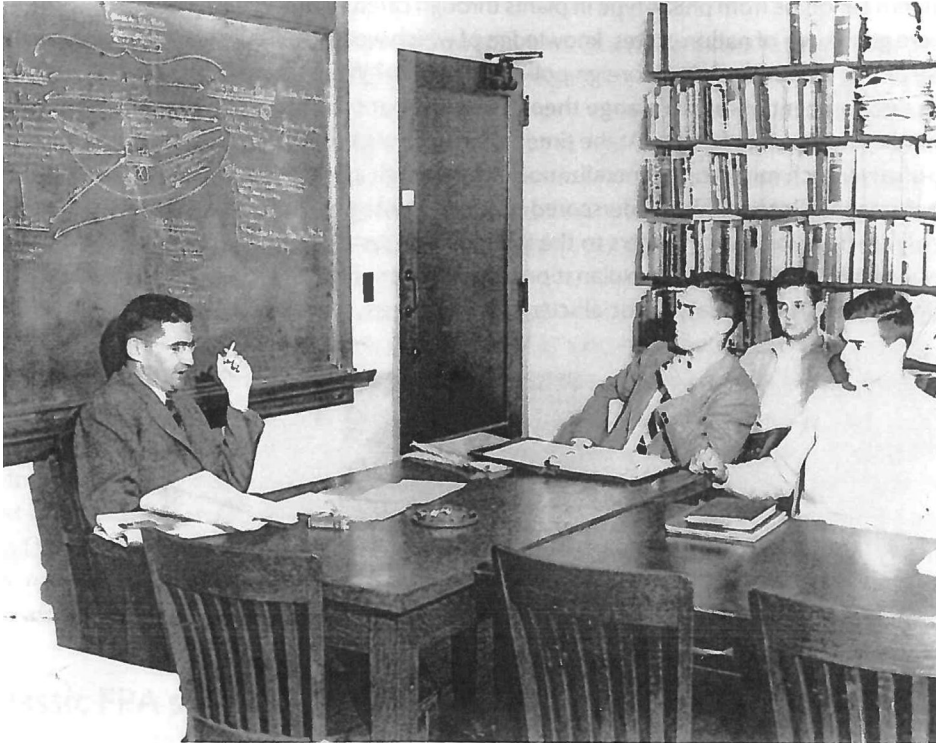
- Pre-theories and Theories of Foreign Policy' ('Dış Politikanın Ön Teorileri ve Teorileri'), James N. Rosenau (kitap bölümü olarak 1964'te yazıldı ve 1966'da Farrell'in kitabında yayınlandı).
- *Man-Milieu Relationship Hypotheses in the Context of International Politics (Uluslararası Politika Bağlamında İnsan-Çevre İlişkisi Hipotezleri)*, Harold ve Margaret Sprout (1956; 1957'de makale şeklinde genişletildi ve gözden geçirildi) ve bu yazarların 1965 yılındaki kitapları: *The Ecological Perspective on Human Affairs with Special Reference to International Politics (Uluslararası Politikaya Özel Atıfta İnsani İlişkiler Konusunda Ekolojik Perspektif)*. (bkz. Kutu 1.2)

Richard Snyder ve arkadaşlarının çalışması araştırmacıları ulus-devlet analiz düzeyinin altındaki oyunculara bakmaya teşvik etmiştir:

Biz ulus-devleti temel analiz düzeyi olarak kabul ediyoruz, fakat devleti metafizik bir soyutlama olarak görmüyoruz. Karar vermeyi merkezi bir odak noktası olarak vurgulayarak eylemin belirleyicilerini siyasi toplum adına hareket eden yetkililer etrafında organize etme yolunu sunmuş olduk. Karar vericilerin iki boyutlu bir yapı içerisinde faaliyet gösterdikleri düşünülmektedir. Bu şekilde ilgisiz gözükken iç ve dış faktörler karar vericilerin eylemlerinde ilgili faktörler haline gelmektedir. Şimdiye kadar iç faktörleri sürece dâhil etmenin yolları yeteri derecede geliştirilmemiştir. (Snyder et al. 1954: 53).

Kutu 1.2 Dış politika analizinin üç paradigma çalışması

Richard Snyder	James Rosenau	Harold ve Margaret Sprout
<i>Decision Making as an Approach to the Study of International Politics</i> , Richard C. Snyder, H. W. Bruck ve Burton Sapin (1954: aynı zamanda bkz. Snyder et al. 1963; 2002'de yeniden basılmıştır).	'Pre-theories and Theories of Foreign Policy', James N. Rosenau (1964'te kitap bölümü olarak yazılmıştır ve 1966'da Farrell'in kitabında yayınlanmıştır).	<i>Man-Milieu Relationship Hypotheses in the Context of International Politics</i> , Harold ve Margaret Sprout (1956; 1957'de makale şeklinde genişletildi ve gözden geçirildi) ve bu yazarların 1965 yılındaki kitapları: <i>The Ecological Perspective on Human Affairs with Special Reference to International Politics</i> .
Dış politika çıktıları yerine açıklamanın bir parçası olarak karar verme sürecinin kendisine odaklanılmasını sağlamıştır.	Orta düzey teori bağlamında genelleştirilebilir önermeler üretilmesini sağlayan spesifik aktör teorisi geliştirmiştir.	Dış politikanın karar vermeye katılan bireylerin psiko-çevresine (psikolojik, durumsal, siyasal ve sosyal bağlam) atıfta bulunularak açıklanabileceğini belirtmiştir.

Richard Snyder dış politika semineri veriyor.

Kaynak: Princeton University Library, Princeton University Archives, Department of Rare Books and Special Collections, Princeton University Library.

Bu yaklaşımı benimseyerek Snyder ve arkadaşları DPA'ya günümüzde dış politika sonuçları yerine **dış politikada karar vermeye** (DPKV) odaklanma şeklindeki temel özelliğini hediye etmiştir. Karar verme en iyi 'örgütsel davranış' olarak görülmektedir. Burada temel belirleyiciler sürece dâhil olan aktörlerin yetkinliği, iletişim ve bilgi akışı yanında değişik oyuncuların motivasyonlarıdır. Bu bağlamda arzu edilen açıklamalar hem çok nedenli hem de disiplinler arası nitelikte olacaktır.

Önsözde açıklandığı gibi James Rosenau'nun ön teori oluşturma çabası, araştırmacıları ulus-devletin davranışı konusunda ulusları aşan uygulanabilir genellemeleri sistematik ve bilimsel şekilde ortaya çıkarmaya teşvik etmiştir. Rosenau'nun belirttiği gibi,

Aktörleri tespit etmek onların etkisini incelemek anlamına gelmemektedir. Dış davranışı etkileyen süreçleri anlamak, onların nasıl ve niçin belli koşullarda etkin olduğunu, başka koşullarda ise etkin olmadığını açıklamak demek değildir. Dış politikanın iç ve dış faktörler tarafından şekillendirildiğini kabul etmek de bu ikisinin nasıl birbirine karıştığını anlamak ya da birinin diğerine hangi durumlarda üstün geldiğini göstermek anlamı taşımamaktadır... Dış politika analizi kapsamlı test edilebilir genellemeler sistemlerine sahip değildir... Dış politika analizi genel teoriden mahrumdur. (Rosenau 1966: 98-99)

Genel test edilebilir teoriye ihtiyaç vardı ve Rosenau'nun makalesinin amacı bu ihtiyaca işaret etmektir. Ancak Rosenau'nun öngördüğü genel teori Soğuk Savaş uluslararası ilişkilerinin büyük teorisi değildi. Rosenau'nun çalışmasında kullandığı metafor bu anlamda yol göstericiydi. DPA araştırmacıları modern genetik biliminin babası olan ve dikkatli gözlem ve karşılaştırma yoluyla bitkilerde genetik özelliği genetiğin dış yapıya yansımından ayırabilen Gregor Mendel'in yolunu takip etmeliydi. Acaba devletlerin genetik özellikleri var mıdır? Varsa bu özelliklerle ilgili bilgi, dış politika karşılıklı ilişki modelleri konusunda açıklama ve tahmin etme gücü sağlayabilir mi? Rosenau'nun teşvik ettiği şey, **orta düzey teori**, yani genel ilkeler ile gerçekliğin karmaşıklığı arasında orta yolu temsil eden teori geliştirilmesiydi. Rosenau, makalesini yazdığı dönemde bu tür orta düzey genellemeler ortaya çıkarmanın en iyi yolunun istatistikî sonuçları ve kanıtları bir araya getirmek olduğunu düşündü. Rosenau aynı zamanda dış politikanın anlaşılması konusunda – lider olan bireylerden uluslararası sisteme kadar – değişik analiz düzeylerindeki bilgilerin bir araya getirilmesinin gerekliliğini vurguladı. Snyder'in de belirttiği gibi en iyi açıklamalar, değişik sosyal bilim bilgi sistemlerinden elde edilen bilgileri bir araya getiren çok düzeyli ve çok nedenli açıklamalar olacaktır.

James Rosenau, dış politika analizinin öncüsü.

Harold ve Margaret Sprout, bir devletler arası sistem içindeki güç yeteneklerinin analiziyle ilişkilendirdikleri dış politika çıktıları; stratejiler, kararlar ve niyetlerle ilişkilendirdikleri dış politika yükümlülüklerine atıfta bulunmaksızın anlamının yanıltıcı olacağını söyleyerek alanın oluşturulmasına katkıda bulunmuşlardır. 'Başarıyla ilgili yapılan açıklamalar ve başarı için gerekli imkânlarla ilgili yapılan hesaplamalar değişmez ve zorunlu bir şekilde yükümlülüklerle ilgili önceki yükümlülükleri ya da varsayımları koşul olarak görür' (1965: 225). Yükümlülükleri açıklamak için dış politika kararlarını veren bireylerin ve grupların *psiko-çevresine* bakmak gerekir. **Psiko-çevre** karar vericiler tarafından algılanan ve yorumlanan uluslararası ve fiili çevredir ya da bağlamdır. Algılanan çevre ile gerçek fiili çevre arasında uyumsuzluklar görülebilir. Bu da dış politikada tatmin edici nitelikte olmayan tercihlerde bulunulmasına neden olur. Söz konusu uyumsuzlukların nedenleri çok çeşitlidir. Değişik alanlardan elde edilen bilgilerle çok nedenli şekilde açıklanmaları gerekir. Bu ilk yıllarda bile Sproutlar dış politika analizi ile genel aktör teorisi arasında açık bir farklılık görmüşlerdir:

Anlamsal davranışçı – ister anlatıcı tarihçi isterse sistematik sosyal bilimci olsun – bireyin *olası* motivasyonları ve amaçları konusunda, bireyin çevre bilgisi konusunda ve bireyin belli bir sosyal bağlamda kişilerin ortalama davranış şekliyle ilgili *varsayımlar* temelinde amaçları ve bilgiyi birleştiren entelektüel süreçleri konusunda sonuçlara ulaşmaya çalışmaz. Onun yerine belli kişilerin belli durumlarda gerçekten nasıl algıladığını ve nasıl tepki verdiğini mümkün olduğunca tam olarak açıklamaya çalışır. (Sprout ve Sprout 1965:118)

Yukarıdaki üç çalışmanın belli araştırmacılara verdiği mesaj oldukça güçlüydü: ulusal dış politikayı yapan insanların özellikleri dış politika tercihini anlama bakımından hayati derecede önemliydi. Bu özellikler (geleneksel tek devlet çalışmalarında olduğu gibi) hazmedilmemiş özellikler olarak kalmamalıydı, fakat ulusları aşan orta düzey teori oluşturmada daha büyük değişik kategori örnekleri olarak çalışmalara dâhil edilmeliydi. En küçük mikrodan en büyük makroya kadar çoklu analiz düzeyleri böyle bir teori oluşturmak üzere bir araya getirilmeliydi. Böyle bir çabada bütün sosyal bilim bilgi stoklarından faydalanılmıyordu. Dış politika yapım süreci, daha önemli olmasa da en azından çıktı olarak dış politika kadar önemliydi. Bu mesajın içeriği o dönemde DPA'nın 'özünü' oluşturmuştur, günümüzde de oluşturmaya devam etmektedir. (Bkz. Kutu 1.3)

İkinci teori oluşturma çabası temel nitelikli paradigma çalışmalarına dayandırılmıştır. 1974 ile 1983 arasında DPA değişik paralel araştırma yolları geliştirmiştir. (Bkz. Kutu 1.4)

Mesajın diğer kısımları daha geçici nitelik arz etmiştir. Göreceğimiz gibi 1960'ların başında oldukça güçlü gözükken bazı yöntemsel duruşlar zamanın testi karşısında başarılı olmamıştır. Bu duruşlar alana zarar veren, bazı alanlarda 1980'lerin ortasından sonuna kadarki dönemde geçici düşümlere neden olan ve 1980'lerin sonunda tatmin edici şekilde çözümlenen rahatsız edici paradokslar ortaya çıkarmıştır. Bu paradokslara rağmen 1960'ların başından yukarıda değinilen düşüme kadar geçen dönemde görülen DPA'nın ilk canlanışı yoğun entelektüel çabalara ve heyecana tanıklık etmiştir.

Klasik DPA Araştırmaları (1954-1993)

DPA'da ilk nesil çalışmaların (1954-1973) enerjisi ve heyecanı muazzam boyutlardaydı. Veri toplamadaki paralel çabalarla birlikte kavramsallaştırma konusundaki büyük gayretler, bu dönemin sağladığı katkılar arasında yer almıştır. 1974 ile 1993 yılları arasında gerçekleştirilen ikinci nesil çalışmalar bu temeller üzerine inşa edilmiştir. Bir düşünce alanının sınırlarını

Bireylerin ve grupların karar vermesinde psikolojik çevreyi vurgulayan Harold ve Margaret Sprout.

Kaynak: Princeton University Library, Princeton University Archives, Department of Rare Books and Special Collections, Princeton University Library.

Kutu 1.3 DPA'da temel analiz düzeyleri

Anlamsal süreçler Anlama, öğrenme, algısal hatalar, heyecan, vs.

Liderin kişiliği ve yönelimi İşlevsel kodlar, motivasyonlar, psiko-biyografi, vs.

Küçük grup dinamikleri Grup düşüncesi, yeni grup, koalisyonlar, vs.

Liderin kişiliği ile küçük grup bileşiminin karşılıklı etkileşimi

Örgüt süreci Artan şekilde öğrenme, standart faaliyet gösterme süreçleri, uygulama meseleleri, vs.

Bürokratik politika Etki alanı, moral, bütçe, etki, unsurlar arası grup politikası, vs.

Kültür ve dış politika Kimlik ve milliyetçilik, kahramanlık tarihleri, rol teorisi, vs.

İç politika çekişmeleri Rejim türü, medya, siyasi çıkar grupları, örgütlenmiş parti çekişmesi ve seçim politikası, vs.

Ulusal özellikler ve dış politika Coğrafya, kaynaklar, ekonomik faktörler, vs.

Dış politika üzerinde sistemin etkileri Anarşi, güç dağılımı, bölgesel güç dengeleri, vs.

belirlemek her zaman zor olsa da aşağıda verilen genel bakış, birinci ve ikinci nesilde ortaya çıkan klasik çalışmaları temsil edici nitelikte örnekler içermektedir. Söz konusu çalışmalar ulusların 'özelliklerinin' dış politika tercihinde/davranışında nasıl değişikliklere neden olduğunu incelemiş ve bu anlamda en azından genelleştirilebilir ve değişik uluslara uygulanabilir nitelikte olan önermeler ortaya koymuştur.

Kutu 1.4 Klasik dış politika analizi – ikinci nesil**Küçük gruplarda karar verme**

Dış politika kararlarını veren grupların süreci ve yapısı ele alınmıştır. Çalışılan gruplar küçük gruplardan büyük örgütlere ve bürokratik yapılara kadar uzanan geniş bir yelpazede yer almıştır. Sosyal psikolojinin bilgileri DPA'ya dâhil edilmiştir. Grubun görüş birliğini koruma motivasyonunun ve kişilerin grup tarafından kabul görme arzusunun karar vermenin kalitesinin düşmesine neden olduğu keşfedilmiştir.

Örgütsel süreç ve bürokratik politika

Araştırmacılar örgütsel süreç ile bürokratik politikanın dış politika karar verme süreci üzerindeki etkisini çalışmaya başlamıştır. Örgütler ve bürokratik yapılar kendi varlıklarını devam ettirmeyi kendilerinin öncelik listesinin en üstüne koymakta ve çoğu kere görece güçlerini artırmak için çaba göstermektedir. Dış politika karar verme sürecindeki 'oyuncuların' gizli hedeflerinin karar vermeyi etkilediği tespit edilmiştir.

Karşılaştırmalı dış politika

Karşılaştırmalı dış politika (KDP) alt alanı, James Rosenau'nun ulusları aşan, çok düzeyli dış politika teorisi oluşturma girişimine bir tepki olarak geliştirilmiştir. Dış politika *davranışının* (savaş, anlaşma yapma ve diplomasi gibi farklı çabaların) karşılaştırılabileceği ve bir araya getirilebileceği düşünülmüştür. Bağımsız değişkenlerle ilişkilendirilmek üzere davranış tarzları belirlemek için değişik olası açıklayıcı faktörlerle ilgili veri toplanmıştır. Araştırmacılar bütün devletlere ve tarihsel dönemlere uygulanabilecek büyük bir birleştirilmiş dış politika davranış teorisi ortaya çıkarmayı ümit etmiştir. Elde edilen deneysel sonuçlar onların istediği düzeyde olmamıştır.

Dış politika karar verme süreci üzerinde psikolojik etkiler

Dış politika karar vericilerinin *zihin yapısını* öğrenme konusu daha fazla öne çıkarılmıştır. Belli stresli durumlarda kişilerin özellikleri, karar vermenin nasıl gerçekleştirildiğini anlama bakımından önemli olabilmektedir. Aynı zamanda savaş ve barış sorunlarıyla ilgili olarak felaket niteliğinde sonuçlar doğurabilen yanlış algılama olgusu tespit edilmiştir.

Toplumsal çevre

Sosyal bağlam da ön plana çıkmıştır. Araştırmacılar kültür, tarih, coğrafya, ekonomi, siyasi kurumlar, askeri güç, ideoloji ve nüfus gibi ulusal özelliklerin ne derece politika yapımını belirlediğini incelemiştir. Demokrasilerin birbirleriyle savaşmama eğilimi taşıdığı düşüncesi çerçevesinde rejim türünün doğası da dikkate alınan hususlar arasında yer almıştır.

Grupların karar vermesi

Snyder ve arkadaşları gruplarda dış politika kararı vermenin sürecini ve yapısını vurgulamıştır (Snyder, Glenn Paige'le birlikte çalışmasını örnek olaylarla genişletmiştir; bkz. Snyder ve Paige 1958; Paige 1959; Paige 1968). Çok sayıda araştırmacı küçük gruplarda dış politika kararı vermeden, büyük örgütlerde ve bürokratik yapılarda dış politika kararı vermeye kadar geniş bir yelpazeye yayılan çalışmalarda Snyder'ın vurgusunu yansıtmışlardır.

Küçük grup dinamikleri

Bu dönemde üretilen teorik açıdan en uzun süre etkisini devam ettiren çalışmalardan bazıları küçük gruplarda dış politika karar vermenin sonuçlarına odaklanmıştır. Sosyal psikologlar daha önce böyle bir karar verme ortamının kendine özgü dinamiklerini araştırmışlardı, fakat bunu çok daha büyük çıkarların devreye girdiği dış politika karar verme süreciyle ilgili olarak gerçekleştirilmemişlerdi. Bu anlamda en önemli ve ufuk açıcı çalışma olan Irving Janis'in *Victims of Groupthink* (Grup Düşüncesinin Mağdurları) kitabı neredeyse tek başına bu yeni araştırma geleneğini başlatmıştır. Bu kitapta Janis, özellikle dış politika alanında elde ettiği bilgileri kullanarak grup görüş birliğini koruma motivasyonunun ve kişilerin grup tarafından kabul görme arzusunun karar vermenin kalitesini düşürebileceğini ikna edici şekilde göstermiştir. Leana (1975), Semmel (1982), Semmel ve Minix (1979), Tetlock (1979) ve başkalarının deneysel araştırmaları örnek olay çalışmalarını ve deneysel veri analizlerini kullanarak söz konusu çabayı daha da genişletmiştir. **Grup düşüncesi** C. F. Hermann'ın (1978) çalışmasındaki birkaç olası sonuçtan biri olmuştur. Hermann grupları birkaç boyut (büyüklük, liderin rolü, karar verme kuralları, grup katılımcılarının özerkliği) çerçevesinde kategorilere ayırmış ve her grup türünde gerçekleştirilen tartışmaların olası sonuçlarıyla ilgili olarak genel tahminlerde bulunabilmiştir.

İkinci dalga çalışmalar küçük grup süreçleriyle ilgili anlayışımızı geliştirecek ve genişletecek şekilde 'grup düşüncesinin ötesine' geçmiştir. Bu bağlamdaki çalışmalar arasında Herek et al. (1987, 1989), McCauley (1989), Ripley (1989), Stewart et al. (1989), Hart (1990), Ganslen (1992) ve Hart et al. (1997) bulunmaktadır.

İkinci dalga aynı zamanda yeni bir araştırma meselesini ortaya çıkarmıştır. Bir grup belli bir dış politika durumunu nasıl anlar, temsil eder ve biçimlendirir? Bu konuda George Breslauer, Charles F. Hermann, Donald Sylvan, Philip Tetlock ve James Voss'un çalışmaları (Vertzberger 1990; Breslauer ve Tetlock 1991, Voss et al. 1991; Billings ve Hermann 1994) mevcuttur. Belli araştırmacıların çalışmalarına döndüğümüzde Khong (1992) ve Boynton'un (1991) çalışmalarından bahsedeceğiz.

Boynton, gruplardaki insan unsurlarının, nasıl bir dış politika durumunun doğası konusunda anlayış birliği oluşturduğunu anlamak istemiştir. O, 1991'deki makalesinde (yukarıda geçti) komite üyelerinin mevcut olayları ve politikaları nasıl anladıklarını araştırmak için Kongre komitelerinin tutanaklarını kullanmıştır. Tutanaklarda karşılıklı konuşma şeklinde yer alan soruları ve cevapları inceleyerek Boynton her bir komite üyesi için 'anlamın' nasıl açıklığa kavuştuğu ve üyelerin diğer üyelerle ve ifade verenlerle anlamı nasıl paylaşmaya çalıştıkları ile ilgili olarak bir tablo hazırlayabilmiştir. Boynton, gerçekler arasındaki bağlantıların makul yorumlarla nasıl kurulduğunu – ve gerçekte görüşmelerin yarattığı sosyal ortam içerisinde hangi yorumların makul görüldüğünü – anlamının bir yolu olarak 'yorumlayıcı üçlü' kavramını üretmiştir.

Khong'un 1992 yılındaki kitabının (*Analogies at War= Savaşta Benzerlikler*) benzer bir amacı, fakat farklı bir odağı vardır: dış politika yapıcılarının **sorunları biçimlendirmesine** rehberlik etmek üzere benzerlikleri kullanmak. Bu çalışmada Khong, Vietnam sorununu biçimlendirmede çatışan benzerliklerin kullanılmasının, politika seçenekleriyle ilgili olarak grubun makul olanı belirlemede nasıl kavramsal zorluklara neden olduğunu ortaya koymuştur. 'Kore' benzetmesi, iki koşullar seti arasındaki uyumsuzluklar yeterince dikkate alınmadan Vietnam sorununun biçimlendirilmesinde ağırlık kazanmıştır.

Örgütsel süreç ve bürokratik politika

Birinci dönem aynı zamanda örgütsel süreç ve bürokratik politikanın dış politika karar verme üzerindeki etkisini inceleyen güçlü bir araştırma gündeminin ortaya çıkışına şahitlik etmiş-

tir. Bu yaklaşımın kökenleri Weber'in *Sosyal ve Ekonomik Örgütlerin Teorisi* kitabına (1920'ler) kadar götürülebilir. İlk dönem araştırmaları 'rasyonel' karar vermenin, büyük örgütlenmiş devlet birimlerinin devreye sokulması halinde nasıl tepe taklak edilebileceğini göstermiştir. Örgütler ve bürokratik birimler kendi varlıklarını devam ettirmeyi kendilerinin öncelikler listesinin en üstüne koymakta ve bu varlığını devam ettirmeyi diğer örgütler karşısındaki görelî etki ('etki alanı'), örgütün bütçesi ve personelinin morali ile ölçmektedir. Örgüt, saf 'özünü' ya da 'misyonunu' koruduğu gibi etki alanını ve gücünü kısıkanç bir şekilde koruyacak ve artırmaya çalışacaktır. Büyük örgütler ayrıca doğalarındaki hantallıklarına rağmen refleks tepkileri vermelerini sağlayan, fakat aynı zamanda esnekliklerini ve yaratıcılıklarını engelleyen **standart faaliyet gösterme süreçleri** (SOP'lar) geliştirmektedir. SOP'lar, örgüt düzeyinden yukarıdaki düzeylerde faaliyet gösteren karar vericilerin yenilikçi çözümlerinin etkisiz hale getirilmesi anlamına gelmektedir, fakat bürokrasi yoluyla politikanın uygulanmasının başka bir alternatifi bulunmamaktadır. Hedeflerin ve uygulamanın doğrudan karşı karşıya gelmesi tam bu noktada olmaktadır. Oyuncuların perspektiflerinin uyumsuzluğundan dolayı ikisi arasında ciddi bir uyumsuzluk söz konusu olabilmektedir.

Bu araştırma gündemi Huntington (1960), Schilling et al. (1962), Hilsman (1967) ve Neustadt (1970) gibi eserlerde görülsede bu konuda en fazla atıfta bulunanlar Allison (1971), ve Halperin'dir (1974) (Halperin'in ortak yazarlığını yaptığı diğer iki eser Allison ve Halperin (1972) ile Halperin ve Katner'dir (1973)). Ünlü kitabı *Essence of Decision*'da (*Kararın Özünde*) Graham Allison dış politikayla ilgili bir olayı – 1962 Küba Füze Krizi – açıklarken üç katmanlı bir açıklama ortaya koymuştur. Olayın hem Amerikan hem de Sovyet tarafını açıklayan Allison, dış politika yapımıyla ilgili bütünlükçü rasyonel aktör modelinin krizin tuhaf yönlerini açıklamada yetersiz olduğunu göstermiştir. Açıklama ortaya koymada birbirini takip eden iki model – Örgütsel Süreç Modeli ve Bürokratik Politika Modeli (biri örgüt içi faktörlerle, diğeri örgütler arası faktörlerle ilgili) – daha öneren Allison böylece ortaya çıkan şeyi daha tam şekilde açıklamıştır. Onun üç analiz düzeyini kullanması, aynı zamanda değişik düzeylerdeki açıklamaları birbirinden ayırmak yerine birbiriyle bütünleştirme arzusunun öne çıkarmıştır.

Halperin'in kitabı *Bureaucratic Politics and Foreign Policy* (*Bürokratik Politika ve Dış Politika*, 1974), Eisenhower, Kennedy ve Johnson dönemlerinde Amerikan savunma politika yapımıyla ilgili unutulmaz örnekler çerçevesinde bürokratik politikayla ilgili aşırı derecede detaylandırılmış genellemeler içermektedir. Bürokratik politikanın bu dönemde Vietnam Savaşı'ndan itibaren ivme kazandığını belirtmek gerekir, çünkü bu dönemde savaş halk tarafından bürokratik gerekliliklerden dolayı cinnet haline dönüşen bir savunma politikası olarak görülmüştür (ör. Krasner 1971).

Karşılaştırmalı dış politika

James Rosenau'nun devletleri aşıcı nitelikte ve çok düzeyli dış politika teorisi oluşturma ve ortaya çıkan teoriyi ciddi deneysel teste tabi tutma çabasının peşinden gidenler **karşılaştırmalı dış politika** (KDP) olarak bilinen bir alt alan yaratmıştır. DPA'nın seçerisinde bilimselciliğın/davranışçılığın en doğrudan etkisi KDP'de görülmektedir. Dış politika bir bütün olarak çalışılmaz, fakat dış politika *davranışı* çalışılabilir. Davranışçı Amerikan siyasi çalışmalarında temel bir ifade tarzı olarak 'oy kullanmaya' benzer bir olguyu araştıran KDP'ciler dış politika **olayını** önermişlerdir. Bu olgu, dış politika olarak ortaya çıkan etki girişiminin somut sonucunu ifade etmektedir; alternatif olarak uluslararası ilişkilerde 'kimin, neyi, kime karşı, nasıl yaptığı' olarak algılanmaktadır. Olaylar davranışçı boyutlarıyla karşılaştırılabilirler: örneğın olumlu ya da olumsuz etkilerin ortaya çıkıp çıkmadığı; ne tür devlet yönetimi

araçlarının (diplomatik, askeri, ekonomik, vs.) kullanıldığı ve hangi düzeyde kaynak kullanmanın tercih edildiği. Son noktada savaş, barış ya da devlet adamı ziyareti gibi oldukça farklı davranışlar birbirleriyle karşılaştırılabilir ve teorik açıdan anlamlı bir şekilde *bir araya getirilebilir*.

Bağımlı değişkenin bu şekilde kavramsallaştırılması, KDP’de teori oluşturma çabası bakımından temel nitelikli olmuştur. Yasa niteliğinde genellemeler ortaya çıkarmak için kişi devletleri ve dönemleri açacak şekilde deneysel test gerçekleştirilmelidir. Bu açıdan bakıldığında örnek olay çalışmaları etkin bir yöntem değildi. Ancak ‘olayın’ kavramsal olarak ortaya koyulmasıyla birlikte değişik olası açıklayıcı faktörlerle ilgili veri toplamak ve (olayın davranışsal boyutundaki çeşitliliği analiz ederek) bağımsız değişkenlerin dış politika davranışıyla ilişkili olma tarzlarını tespit etmek mümkün olmuştur (bkz. McGowan ve Shapiro 1973). Gerçekten KDP araştırması gerçekleştiren bazı araştırmacılara bakıldığında amaçlarının bütün dönemlerde bütün devletlerin bütün dış politika davranışlarıyla ilgili olarak bir BBT (büyük birleşik teori) oluşturmak olduğu görülmüştür. Buna göre ortaya konan bazı büyük denklemler, bütün ilgili değişkenleri – bağımsız ya da bağımlı değişkenleri – birbirleriyle ilişkilendirecek ve bu değişkenlerin değerlerini ortaya koyan kitlesel veri tabanlarına uygulandığında 1.0’a yaklaşan r kare değerleri ortaya çıkaracaktı. Belki amaç safçaydı ama görevin büyüklüğü, IR ile bazı paralellikleri bulunan büyük çaplı teori oluşturma, veri toplama ve yöntemsel yenilik gerçekleştirme çabalarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Olay verileri

Olay verisi toplama için gerekli mali kaynaklar büyük ölçüde Amerikan hükümeti tarafından sağlanmıştır. Andriole ve Hopple (1981), Amerikan hükümetinin (temelde Gelişmiş Savunma Araştırmaları Projeleri Ajansı ve Ulusal Bilim Kurumu’nun) 1967-1981 döneminde olay veri tabanlarının geliştirilmesi için 5 milyon dolardan fazla para sağladığını hesaplamıştır. Genel olarak söylemek gerekirse veri toplama çabası şu şekilde gerçekleşmiştir: gazeteleri, kronolojileri ve diğer dış politika olayları kaynaklarını taramak için öğrenciler kullanılmıştır. Ondan sonra kod kitapçıklarındaki kurallar çerçevesinde olaylar kodlanmış, kodlayıcılar arası güvenilirlik çerçevesinde kodlar zaman zaman kontrol edilmiş ve son olarak kodlar bilgisayar kartlarına işlenmiştir. Örneğin ‘ABD Afganistan’ı işgal etti’ şeklindeki bir olay kodlanmak istendiğinde tarih (gün, ay, yıl), aktör (ABD) ve konu (Afganistan) şeklinde kodlama yapılmış ve sonuna ‘işgali’ ifade eden bir kod eklenmiştir. Kod serileri şu şekilde olabilmekteydi: işgalin kodu ‘317’ olabilirdi. ‘3’, olayın düşmanca bir eylem olduğunu ifade etmekteydi; ‘1’, askeri bir eylem olduğunu göstermekteydi ve ‘7’, daha özel türde bir işgal olduğuna işaret etmekteydi. Başka birçok değişkenin kodlandırılması da mümkündü. Örneğin Birleşmiş Milletler’in, Güvenlik Konseyi kararı ile söz konusu işgal eylemini kolaylaştırmış olması kodlanabilirdi. İşgalin, Molla Ömer’in Üsâme Bin Ladin’i vermeyi reddetmesi gibi önceki olaylarla ilişkilendirilmesi de mümkündü. Bu şekilde olay veri setleri, her biri bir dış politika ‘olayının’ ifade eden binlerce, hatta milyonlarca kod satırı içermiştir.

Bahsedilen olay verisi projelerinin bazısı varlığını devam ettirmektedir: bazılarında hâlâ veri toplanmaktadır (ör. Gerner et al. 1994) (bazılarına DDIR (Uluslararası Araştırma için Data Geliştirme) tarafından kaynak sağlanmaktadır); bazıları hipotez test etme bakımından hâlâ kullanışlıdır – WEIS (Dünya Olayları/Karşılıklı İlişkileri Araştırması), COP-DAB (Çatışma ve Barış Veri Bankası), CREON (Devletlerin Olayları Konusunda Karşılaştırmalı Araştırma) ve başkaları. Kansas Olay Veri Sistemi (KEDS) daha çok ikinci dalga araştırma

niteliğindedir. Kansas araştırma grubu birinci dalga olay verilerine göre daha güvenilir ve daha kapsayıcı veri toplanmasını ve kodlanmasını sağlayan bir makine geliştirmiştir (Schrodt 1995).

Bütünleştirilmiş açıklamalar

Yukarıda tartışılan diğer iki tür DPA araştırmasından farklı olarak KDP araştırmaları *bütünleşik çok düzeyli* açıklamalar ortaya koymayı hedeflemiştir. Bu tür projelerin en iddialı olanları şunlardır: Brecher (1972) ve onun IBA Projesinde birlikte çalıştığı yardımcıları (Wilkenfeld et al. 1980); DON (Rummel 1972, 1977); CREON (East et al. 1978; Callahan et al. 1982); Harold Guetzkow'un INS'si (Guetzkow 1963). Bu çalışmalarda değişik analiz düzeylerindeki bağımsız değişkenler, (bazen istatistiki ya da matematiksel eşitliklerle ifade edilen) teorik önermeler aracılığıyla dış politika davranışının özellikleriyle ya da türleriyle ilişkilendirilmiştir. Dört çalışmadan en az üçü bütünleştirilmiş deneysel testle önermelerin doğruluğunu ya da yanlışlığını ispatlamaya çalışmıştır. Ne yazık ki daha sonraki bir kısımda göreceğimiz gibi deneysel sonuçların beklendiği şekilde gerçekleşmemesi, KDP'yle ilgili şeylerde yaşanan hayal kırıklığına eşlik etmiştir.

Dış politikada karar vermenin psikolojik ve toplumsal çevresi

Karar vericilerin zihinleri bir *tabularasa* (boş levha) değildir. İnançlar, tutumlar, değerler, tecrübeler, hisler, karakter, tarz, hafıza, uyrukluk ve algılama gibi karmaşık bilgiler ve tarzlar içermektedir. Her karar vericinin zihni, belli bir toplumdaki çeşitlilikleri temsil eden bir küçük evrendir. Kültür, tarih, coğrafya, ekonomi, siyasi kurumlar, ideoloji, nüfus ve başka sayısız faktör karar vericilerin faaliyet gösterdiği sosyal ortamı şekillendirmektedir. Sprout'lar bu faktörleri karar vermenin çevresi (*milieu*) olarak isimlendirmiştir. İlk dönemde bu çevreyi inceleme amacıyla gerçekleştirilen araştırma çabaları yenilikçi ve etkileyici olmuştur. Michael Brecher'in yukarıda değinilen çalışması (Brecher 1972) bu türden bir çalışmadır. Brecher'in *The Foreign Policy of Israel (İsrail'in Dış Politikası)* kitabı İsrail ulusunun psikolojik çevresini ve bu çevrenin İsrail'in dış politikasına etkisini araştırmıştır. Brecher'in bütünlükçü psiko-sosyal çevre yaklaşımından farklı olarak bu türden çoğu çalışma, ya dış politikada karar vermenin (DPKV) psikolojik boyutlarını ya da daha geniş toplumsal boyutları incelemiştir.

Bireylerin özellikleri

Bütün araştırma düzeylerinin en mikrosu olmadan ayrı bir dış politika analizi alanı olabilecek miydi? Muhtemelen olmayacaktı. DPA'nın bütün açıklama düzeyleri, gerçekte gerçek insan unsurunun anlama ve bilgi elde etme sürecinde bir araya getirilmektedir. DPA'yı daha ana akım niteliğinde olan IR'dan ayıran şey, Hermann ve Kegley'in belirttiği gibi DPA'nın '(dış politikayla ilgili) saygın bir açıklamanın karar vericiyi dışsal bir faktör olarak göremeyeceğinde' (1994: 4) ısrar etmesidir.

Siyasi psikoloji karar vericiyi anlamamızda bize yardımcı olabilir. Belli koşullarda – yüksek oranda stres, ileri derecede belirsizlik, DPKV'de devletin başının hâkim konumu – bireyin kişisel özellikleri dış politika tercihini anlamada hayati nitelikte olacaktır. Harold Lasswell'in siyasi liderlikle ilgili çalışması, öncü niteliğindeki dış politikaya atıfta bulunan siyasi psi-

koloji çalışmalarını ciddi şekilde etkilemiştir (bkz. Lasswell 1930, 1948). Joseph Rivera'nın *The Psychological Dimension of Foreign Policy* (*Dış Politika'nın Psikolojik Boyutu*, 1968) kitabı, psikolojik ve sosyal psikolojik teoriyi dış politika örneklerine uygulayan ilk mükemmel örneklerden biridir. Lider kişiliğinin sistematik şekilde çalışılmasıyla ilgili başka ilk çabalardan biri **faaliyet kodu** kavramıyla ilgili olarak ortaya çıkmıştır. Fikir ilk olarak Leites (1951) tarafından ortaya konmuş, daha sonra bu araştırma alanındaki en önemli kişilerden biri olan Alexander George (1979) tarafından geliştirilmiş ve genişletilmiştir. Bir faaliyet kodunu tanımlamak, dünyada çatışmanın kaçınılmazlığı konusunda liderin temel siyasi inançlarının tespit edilmesini, liderin olayları değiştirme konusunda sahip olduğu gücü hesaplayışının dikkate alınmasını ve hedeflere ulaşmada tercih edilen araç ve stillerin araştırılmasını öngörmektedir (aynı zamanda bkz. O. Holsti 1977; Johnson 1977; Walker 1977). George'un alandaki etkisinin onun faaliyet kodları konusundaki çalışmasıyla sınırlı olmadığını vurgulamak gerekir. O aynı zamanda yöntem meselelerinde faydalı öneriler ortaya koymuştur. Onun şu konulardaki çalışmalarına bakınız: süreç takibi (George 1979); **spesifik aktör teorisi** karşısında soyut teori oluşturmanın olumsuzlukları (George ve Smoke 1974; George 1993); dış politikada teori ile uygulama arasındaki mesafeyi kapatmanın gerekliliği (George 1993, 1994).

Margaret G. Hermann da çalışmasıyla dış politika tutumlarına atıfta bulunarak lider tiplerini belirleme girişiminde bulunmuştur. Aldığı eğitimle psikolog olan Hermann bir KDP projesine (CREON) dâhil olmuştur. Ancak onun esas araştırma konusu liderlerin kişilik özellikleridir (Hermann 1970, 1978). İçerik analiziyle bağlantılı olarak değiştirilmiş bir faaliyet kodu çerçevesi kullanan Hermann, liderlerin inançlarını, motivasyonlarını, karar verme stillerini ve kişiler arası ilişki tarzlarını karşılaştırmıştır. Bundan başka Hermann elde ettiği bilgileri daha bütüncül bir lider resmi oluşturmak üzere bir araya getirmiştir. Ona göre lider altı ayrı 'dış politika yönelimlerinden' birine ait olmaktadır. Lider yönelimleri ona bir liderin değişik koşullarda ne tür davranışta bulunacağı konusunda daha spesifik tahminde bulunma imkanı tanımıştır. İkinci araştırma dalgasında araştırmacılar farklı kişilik değerlendirme projelerinin bulgularını açık şekilde karşılaştırmaya başlamışlardır (Winter et al. 1991; Singer ve Hudson 1992; Snare 1992; aynı zamanda bkz. Winter 1973; Post 1990).

Algılama ve imajların dış politikadaki rolü, birinci dalga DPA'nın çok önemli araştırma gündemlerinden biriydi. Robert Jervis ile Richard Cottam'ın çalışmaları burada ele alınmayı hak etmektedir. Jervis'in *Perception and Misperception in International Politics* (*Uluslararası Politikada Algılama ve Yanlış Algılama*, 1976) kitabı ile Cottam'ın *Foreign Policy Motivation: A General Theory and a Case Study* (*Dış Politika Motivasyonu: Bir Genel Teori ve Bir Örnek Olay Çalışması*, 1977) kitabı dış politikada yanlış algılamanın kökenlerini araştırarak yanlış algılamanın potansiyel ağır sonuçlarını ortaya koymuştur. Karşı tarafın niyetleri ya da motivasyonları yanlış algılandığında caydırıcılık stratejileri felaket derecesinde başarısız olabilmektedir (aynı zamanda bkz. şu eserin uyarıcı-tepki modelleri: Holsti et al. 1968). Janis, Halperin ve başkaları gibi Jervis ve Cottam'ın çalışmaları bilinçli bir şekilde yol göstericidir. Her iki eser de dış politika yapıcılara yönelik tavsiye ve öneriler içermektedir. 1980'lerin sonunda bu gelenekte ortaya çıkarılan eserler arasında şu kişilerin çalışmaları bulunmaktadır: Janice Gross Stein, Richard Ned Lebow, Ole Holsti, Alexander George, Deborah Welch Larson, Betty Glad ve Stephen Walt (ayrıca Jervis et al. 1985; Larson 1985, 1993; M. Cottam 1986; Glad 1989; George ve Smoke 1989; O. Holsti 1989; Lebow ve Stein 1990; Walt 1992). Bu dönemde ortaya çıkarılan mükemmel çalışma örneklerinden biri, Sovyet algılamalarına ('çocuk' olarak, 'soysuz' olarak diğeri) atıfta bulunarak basmakalıp imajlar tipolojisi geliştirmiş ve Amerikan ve Müslüman imajları da dâhil olmak üzere başka devletlerin imajlarını içerecek şekilde analizini genişletmiş olan Richard Hermann'ın (1985, 1986, 1993) çalışmasıdır.

Anlama sınırlamalarıyla ilgili olarak başka alanlarda da çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bunlar arasında Herbert Simon'un (1985) sınırlandırılmış rasyonellik, Heuer'in (1999, fakat 1978 ile 1986 arasında yazılmıştır) bilişsel önyargınlık ve Kahneman'ın (1982) sezgisel hata konusundaki çalışmaları bulunmaktadır. 1970'lerde ve 1980'lerin başında ortaya çıkan birçok başka anlamayla ve psikolojiyle ilgili önemli çalışmalar değişik faktörleri ele almıştır: liderlerin motivasyonları (Barber 1972; Winter 1973; Etheredge 1978); bilişsel haritalar, kodlar ve şemalar (Shapiro ve Bonham 1973; Axelrod 1976; Carbonell 1978); bilişsel sitil (Suedfeld ve Tetlock 1977); liderlerin hayat tecrübesi (Stewart 1977). Dönemin iyi derlenmiş eserleri arasında Hermann (1977) ve Falkowski (1979) bulunmaktadır.

Ulusal ve toplumsal özellikler

Kal Holsti'nin (1970) **ulusal rol kavramı** ile ilgili açıklaması hem psikolojik hem de sosyal çevreyi kapsar. Bu kavram ile Holsti bir ulusun kendisini ve kendisinin uluslararası arenadaki rolünü nasıl gördüğünü yakalamaya çalışmıştır. Uygulamaya dönük olarak Holsti ulusal rolle ilgili elit algılamalarını ele almış ve bu algılamaların dış politika tercihi konusunda daha belirgin olduğunu iddia etmiştir. Ulusun sosyalleşme sürecinin ürünü olan sosyal karakter de ulusal rolün algılanışını etkilemektedir. Buradaki farklılıklar ulusal davranışta da farklılıklara neden olabilmektedir (Broderson 1961; Hess 1963; Merelman 1969; Renshon 1977; Bobrow et al. 1979). Ulusal rol algılamasının yöntemi 1980'lerde Walker (1987) ve başkaları (Wish 1980; Cottam ve Shih 1992; Shih 1993) tarafından devam ettirilmiştir.

Dış politikayı etkileyen bağımsız değişkenlerden biri olarak kültürün çalışılması, 1960'larda (Almond ve Verba 1963; Pye ve Verba 1965) gözden düştükten sonra 1980'lerin sonundan itibaren yeniden geliştirilmeye başlanmıştır. Kültür anlamayı etkileyebilir (Motokawa 1989); bürokratik birimler gibi kurumların yapılanması konusunda sonuçlar doğurabilir (Sampson 1987). Ayrıca farklı kültürler için farklı çatışmaları çözümüleme teknikleri söz konusu olabilir (Cushman ve King 1985; Pye 1986; Gaenslen 1989). Gerçekten politika yapma sürecinin kendisi bir ulusun kültürel mirası ve sosyalleşmesi tarafından belirlenebilir (Holland 1984; Etheredge 1985; Lampton 1986; Merelman 1986; Leung 1987; Banerjee 1991; Voss ve Dorsey 1992).

Dış politika yapımında toplumsal grupların rollerinin çalışılması, Amerikan iç politika-sındaki daha gelişmiş toplumsal grup çalışmasının doğrudan bir sonucu olarak görülebilir. Bazı durumlarda bir araştırmacı Amerikan örneği için geliştirilmiş bir teoriyi daha farklı uluslararası sistem evrenini açıklamak için kullanmıştır. Örneğin Robert Dahl'ın *Regimes and Oppositions (Rejimler ve Muhalifler, 1973)* kitabı toplumsal grupların iç siyasi baskısı ile hükümetin dış politika tercihi arasındaki ilişkiyi analiz etmek için gerekli temel teorik kavramlar sağlamıştır. Başka ülkeye – ve bölgeye – özgü örnek olay çalışmaları yapılmıştır: bkz. Deutsch et al. (1967), Hellman (1969), Dallin (1969), Chittick (1970), Hughes (1978) ve Ogata (1977). 1980'lerin sonunda **yeni bir düşünce dalgası**, politika yapımı çerçevesinde devletin özerkliğinin diğer sosyal gruplarla ilişkili sınırlarını araştırmaya başlamıştır. Putnam'ın **iki düzeyli** dış ve iç politika **oyunuyla** ilgili çalışması (1988), bu araştırma alt alanının temel sorularının oluşturulması bakımından önemli bir eserdir. Diğer mükemmel çalışmalar arasında Evans et al. (1985), Hagan (1987), Levy (1988), Lamborn ve Mumme (1989), Levy ve Vakili (1989) ve Mastanduno et al. (1989) bulunmaktadır. Bu alandaki **ikinci** araştırma **dalgası** Kaarbo (1993), Skidmore ve Hudson (1993) ve Van Belle'nin (1993) çalışmasında gözlemlenebilir (iç politika faktörlerini ve onların dış politika üzerindeki etkisini anlamak

için oyun teorisinin ve DPA'nın ilginç bir şekilde bir araya getirilmesinin bir örneği olarak bkz. Bueno de Mequita ve Lalman (1992)).

İkinci dalgada yer alan Joe Hagan'ın çalışması ayrıca ele alınmayı hak etmektedir. Hagan, yürütme/yasama yapılarına özel atıfta bulunarak siyasi rejimlerin parçalanmışlığı ve savunmasızlığı konusunda kapsamlı veri toplamıştır (Hagan 1993). Onun oluşturduğu set 10 yıllık dönemde 94 rejimi ve 38 devleti içermiştir. Hagan'ın amacı, dış politika tercihi üzerinde siyasi muhalefetin etkilerini araştırmaktır. Toplam istatistiksel analizi kullanarak Hagan, örneğin bir rejimin iç parçalanmışlığının, dış politika davranışı üzerinde rejime yönelik askeri ya da parti muhalefetinden önemli oranda daha az etki doğurduğunu tespit etmiştir.

Ayrıca iç siyasi gerekliliklerin, elit ve kamuoyunun incelenmesiyle (yine Amerikan siyasetindeki karmaşık seçmen davranışlarıyla ilgili çalışmalardan faydalanılarak) ortaya konabileceği düşünülmüştür. Her ne kadar genelde demokratik devletlerle (özellikle bol miktarda araştırma sonuçlarının mevcut olduğu Amerika'yla) ilgili çalışmalarla sınırlı olsa da bu tür analizler Almond-Lippman konsensüsünün – kamuoyu dış politika meselelerinde tutarsız davranmaktadır ve görüş birliği oluşturamamaktadır, bu yüzden kamuoyu devletin dış politika davranışları üzerinde ciddi etki doğurmamaktadır (Bailey 1948; Almond 1950; Lippman 1955; Campbell et al. 1964; Lipset 1966) – sınırlamalarını araştırmak için kullanılmıştır. Vietnam Savaşı sırasında toplanan kamuoyu verileri bu sorunun yeniden incelenmesinde katalizör vazifesi görmüş gözükmektedir. Caspary (1970) ile Achen (1975) daha önceki araştırmacılara göre dış politika ve uluslararası müdahale konularında Amerikan kamuoyunda daha fazla istikrar tespit etmiştir. Mueller (1973), halkın uluslararası meselelerde fikrini değiştirebilecek olsa da bunu rasyonel nedenlerle yapacağını göstermek için Vietnam Savaşı'nı kullanmıştır. Holsti ve Rosenau (1979) ile Mandelbaum ve Schneider (1979) halkın dış politika meselelerinde benimseyebileceği belirgin ideolojik tutumları tespit etmek için araştırma verilerinden faydalanmıştır. Kamunun ve elit kesimin görüşlerinin devletin dış politika karar vermesini etkilediğini göstermek için çok sayıda araştırma gerçekleştirilmiştir (bkz. Cantril 1967; Verba et al. 1967; Graber 1968; Verba ve Brody 1970; Hughes 1978; Yankelevich 1979; Beal ve Hinckley 1984).

Ulusal özelliklerin (büyüklük, refah, siyasi hesap verilebilirlik, ekonomik sistem, vs.) dış politika üzerindeki etkisiyle ilgili çalışmalar teorik anlamda kesinlikle Sprout'ların çalışmaları türünden olmuştur. Fakat bu çalışmalar, daha çok Rosenau geleneğinde görülebilecek araştırmacılar tarafından (Lenin gibi Rosenau öncesi yazarlar hariç tutulabilir), o gelenekle özdeşleştirilebilecek yöntemlerle gerçekleştirilmiştir. Savaşa dâhil olma eğilimi bu tür çalışmada genellikle dış politika tercihi bağımlı değişkeni olarak yer almıştır (bkz. Rummel 1972, 1977, 1979; Kean ve McGowan 1973; East ve Hermann 1974; East 1978; Salmore ve Salmore 1978; daha bütüncül bir yaklaşım için bkz. Korany 1986).

Bu teorisyenler tarafından ortaya konan sorular oldukça etkileyicidir. Büyük devletlerin savaşma eğilimi küçük devletlere göre daha mı yüksektir? Zengin devletlerin savaşma olasılığı fakir olanlara göre daha mı yüksektir? Otoriter rejimler demokrasilere göre daha mı savaşkandır? Kaba bir araç olarak istatistiki toplam veri manipülasyonu, bu konularda yasa türünden genellemeler ortaya çıkarmamıştır (yine de savaşın çok düzeyli nedenleri ve sonuçlarıyla ilgili ilginç ve sınıflandırılması zor bir çalışma için bkz. Beer (1981)). Ekonomik yapıların ve koşulların dış politika tercihi üzerindeki etkileri konusunda gerçekleştirilen ekonomi politik araştırmalar oldukça azdır. Uluslararası ekonomi politığın (UEP) 'kültürü' ile DPA'nın 'kültürü' aşağıda açıklanacak nedenlerden dolayı birbirleriyle karışmamıştır. Ancak Neil Richardson ve Charles Kegley (ör. Richardson ve Kegley 1980) ile Peter Katzenstein'in (ör. Katzenstein 1985) çalışmaları bu genelleme bağlamında önemli istisnalar oluşturmaktadır.

Diğer taraftan ikinci dalga yıllarında önceki yıllarla ilgili yapılan bütün analizler çerçevesinde önemli bir istisna – demokratik barış teorisi – ortaya çıkmıştır. Bu teori bağlamında demokratik devletlerin birbirleriyle savaşmama eğilimi taşıdıkları belirtilmiştir (fakat demokratik rejimler demokratik olmayan ülkelerin yaptığı gibi demokratik olmayan ülkelerle savaşmaktadırlar). Bu saptama, farklı yönetim şeklinin farklı dış politika davranışına neden olmasının bir örneği olarak gözükmüştür (Russett 1993a, b). Ayrıca DPA ile IR’i bir araya getirme bakımından önemli bir mesele hüviyeti arz etmiştir (Üçüncü Bölümde incelenecektir). Demokrasiler niçin birbirleriyle savaşmamaktadır? Burada daha soyut savaş teorileri gündeme gelmiştir (Merritt ve Zinnes 1991; Morgan 1992; Bremer 1993; Dixon 1993; Ray 1993; Maoz ve Russett (1993). Bu çalışmalar, kendilerini DPA’nın alanına yönelten ve DPA araştırmacılarıyla diyaloga girmelerine neden olan bir meseleyi ele almıştır (Hagan 1994; Hermann ve Kegley 1995).

Son olarak uluslararası sistemi dış politika karar verme faaliyetlerinin gerçekleştirildiği psiko-sosyal çevrenin bir parçası olarak görmek mümkünse, o zaman bu dönemde ortaya çıkan ana akım IR çalışmalarının çoğunun Dış Politika Analizi araştırma gündemine katkıda bulduklarını söylemek mümkündür. Kaplan (1957, 1972) tarafından açıklandığı üzere sistem türünün etkileri sistemdeki kutup sayısına, kutuplar arasındaki güç dağılımına ve sistemin devamını sağlayan sistem oyununun kurallarına bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Bu durumda yapı, büyük oranda devletlerin dış politika davranışlarının kapsamını belirleyebilir. Waltz’un çalışması, anarşik dünya sisteminin, sistemin üyesi devlet üzerindeki etkisini açıklamada oldukça etkili olmuştur (aynı zamanda bkz. Hoffman 1961; Rosecrance 1963; Singer et al. 1972). DPA bu tür açıklamaları pek öne çıkarmamıştır, çünkü belli bir sistemin mevcut olduğu bir dönemde görülen farklı davranışları, sistem değişmediği için sistemle açıklamak mümkün değildir. Bu durumda farklı davranışlar daha düşük analiz düzeylerine bakılarak açıklanabilir. O düzeylerde farklılıkları tespit etmek mümkündür. İşte bu, IR ile DPA’daki genel aktör sistemleri arasında bütünleşme sağlanamamasının nedenlerinden biridir.

1970’lerin sonunda ve 1980’lerde DPA’nın iç muhasebesi

DPA’da eleştirel bir iç muhasebe 1970’lerin sonunda başlamış ve 1980’lerin ortasına kadar devam etmiştir. Etkiler DPA içerisinde farklı derecelerde görülmüştür. Daha sonra tartışılacağı üzere teorik ve yöntemsel anlamda en fazla budamanın görüldüğü KDP, en fazla etkilenen alt alan olmuştur. Karar verme çalışmalarında yöntemsel tartışmalardan dolayı ilerlemenin oldukça yavaş olduğu bir dönem yaşanmıştır. Dış politika tercihiyle ilgili olarak oldukça kaliteli grup analizi ya da bürokratik politika analizi yapılabilmesi için muazzam miktarda bilgiye ihtiyaç duyulmuştur. Karar verici ele alınan grup ya da bürokrasinin parçası değilse ortaya çıkan şeylerle ilgili olarak tercihen değişik birinci kaynak görüşlerinden faydalanılarak ayrıntılı açıklamalar ortaya koymak gerekmiştir. Dış politikada güvenlik kaygılarından dolayı bu tür bilgiler uzun yıllar boyunca (ör. gizliliği kaldırılıncaya kadar) elde edilememiştir. Bu durumda karar vermeyi çalışan araştırmacıların karşısına şu sorular çıkmıştır: Yirmi yıl önceki, hatta daha eski olaylarla ilgili örnek olay çalışması yapılması durumunda ortaya çıkan şeyler teoriyle ve politikayla ilgili olacak mıdır? Eğer ilgili olacaksa nasıl? İlgili olmayacaksa son dönem olaylarıyla ilgili anlamlı bir şeyler söyleyebilmek için yüksek veri gerekliliklerinin etrafından dolanmak mümkün müdür? (bkz. P. Anderson 1987.) Bu sorunla ilgilenen araştırmacılar iki tür tepki vermişlerdir: (a) Grup süreçleriyle/bürokratik süreçlerle ilgili tarzlar tarihsel örnek olay çalışmaları yoluyla izole edilebilir; böylece günümüz dış poli-

tika karar vermesiyle ilgili genel tahminlerde ve tavsiyelerde bulunulabilir. (b) Grup süreciyle/bürokratik süreçle ilgili olarak yenilikçi uzaktan göstergeler geliştirilebilir, böylece ortaya çıkan dış politika tercihi daha spesifik şekilde açıklanabilir, tahmin edilebilir.

Psikolojik düzeydeki DPA çalışmaları bu dönemde gelişmiştir, fakat sosyal düzeydeki çalışmalar bazı araştırma alanlarında gerilemiştir. Tür bakımından ortaya çıkan bu farklılaşmanın nedeni yöntemseldi: psikoloji, siyasi psikoloji çalışması için hazır ve etkin araçlar sağlamıştır, fakat siyaset bilimi, dış politika analizcilerine aynı avantajı sunmamıştır. Bir ulus-devlet içindeki geniş sosyo-kültürel-siyasi ortamın devletin dış politika yapımını (ister iç ister dış olsun) nasıl etkilediğini anlamak, karşılaştırmalı siyaset alanına girmektedir. Bu dönemde karşılaştırmalı siyaset teorilerinin ve yöntemlerinin psikolojininkiler kadar gelişmemiş olduğunu iddia etmek çok yanlış olmayacaktır. Değişik 'bilimsel' istatistiki analizleri 1970'lerin ve 1980'lerin az gelişmiş karşılaştırmalı siyaset teorisine taşıma girişimi başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bir devletle ilgili mevcut karşılaştırmalı politika çalışmalarından o devletin dış politikasına katkıda bulunan faktörleri açıklamada faydalanma çabaları daha fazla başarılı olmuştur. Örneğin Amerikan politikasındaki (kamuoyu araştırmaları gibi) belli teknikler, dış politika konularında ABD'deki iç politika faktörlerini çalışmak için kullanılmıştır. Yine de eksik olan şey, teori geliştirilmesini engelleyen karşılaştırmalı politika ile uluslararası ilişkiler arasındaki yapay engeli aşmak için gerekli olan kavramsal ve yöntemsel araçlardı. Günümüz DPA'sında ileri doğru gerçekleştirilen önemli atılımlardan bir tanesi, 'iki düzeyli oyunu' kavramsallaştırma konusunda başlatılan yenilikçi çalışmadır (Putnam 1988).

Daha önce değinildiği gibi KDP 1980'li yıllarda gücünü kaybetmiştir. Gerçekten 'karşılaştırmalı politika kavramı' garip ve naif gözükmeye başlamıştır. Uluslararası Çalışmalar Derneği'nin Karşılaştırmalı Dış Politika Bölümüne dâhil olanların sayısı hızla azalmıştır. Rosenau'nun araştırması türünden araştırmalar gittikçe azalırken yaygın eleştiriler ortaya çıkmıştır. Hem sempatiyle yaklaşan hem de sempati duymayan eleştiriler bollaşmıştır (ör. Ashley 1976, 1987; Munton 1976; East 1978; Kegley 1980; Caporaso et al. 1987; Hermann ve Peacock 1987; Smith 1987). Bir noktada çileden çıkan Kegley (1980; 12), kendisi KDP'ci olsa da 'KDP, yöntemsel kamçı manyağı kültü olarak isimlendirilme riski taşımaktadır' diye çıkışta bulunmuştur.

Bu tür yakıcı eleştiriler ve özeleştiriler KDP yaklaşımında bazı tutarsızlıklar ortaya çıkarılmış ve herhangi bir ilerleme sağlanabilmesi için bu tutarsızlıkların çözümlenmesi gerekmiştir. Tökezletici engeller arasında şunlar bulunmaktadır:

1. Hem aşırı tutumlu olup hem yiyici olamazsın. KDP'cilerin saf bilimsel türden büyük birleşik teori oluşturma arzusu ile kişinin dış politika davranışını açıklamak ve tahmin etmek için mikro düzeyde detaylı araştırma yapması gerektiği varsayımı arasındaki çatışma sürdürülemez düzeye ulaşmıştır. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde Rosenau'nun 'ön teori' makalesi, tutumlulukla (az sayıda varsayım kullanmakla) ilgili kaçınılmaz bir açmazı gündeme getirmektedir. Biz neyi arzulamalıyız: birkaç örnek olay çalışmasının zengin şekilde detaylandırılmış ve kapsamlı şekilde araştırılmış analizlerini mi, yoksa binlerce olayın kavramsal açıdan soyut ve cimri (az varsayım dayanan) istatistiki-matematiksel sunumunu mu? Binlerce olayın zengin şekilde detaylandırılmış ve kapsamlı şekilde araştırılmış mikro düzey analizlerini arzu etmenin nasıl bir soruna neden olduğunu görmek mümkündür. Araştırmacı ilk büyük 'buluşunu' yapmak için yeterli veri toplamadan önce herhalde hayatı sona erecektir. Fakat birçok KDP'ci örnek olay çalışması yaklaşımını bilimselliğe aykırı olduğu ve 'gelenekselcilerin' yumuşak anekdot araştırmalarına benzediği gerekçesiyle reddetmiştir (Kegley 1980). KDP'ciler davranışçı ve bilimsel olmayı istemişler ve N'nin büyük değerleri çerçevesinde bütün halka uygulanabilecek genellemelerin toplam deneysel teste tabi tutulmasının tem-